

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit. The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
<https://kksu.co.in/>

Digitization was executed by NMM

<https://www.namami.gov.in/>

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhed
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
<https://egangotri.wordpress.com/>

2012

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक
हस्तलिखित संग्रह

दाखल क्र M 628 विषय पुराण

नाव. मल्लिकार्जुन माहात्म्य (म३३) ✓

लेखक/लिपीकार -

पृष्ठ 108 काल - पूर्ण/अपूर्ण

Incomplete
ms
6/7/78

pages 1-108

सुखारिमाहात्म्यप्रारंभः

म.स.

१

च

श्रीगणेशाय नमः श्रीमह्यारिमात्रेणाय नमः वा
ग्वल्लीपल्लवोल्लीलसरागकरभासुरं गजास्यसुंदरं
वंदे वंदारकगणार्चितं १ विद्येशैरणं भोजमकरंदो
दविंदवः सिंचंतुभारतीवल्लीनतानां वदनालये २
कैलासाचलचलाग्रमणिंसुंदरमरिंदिरे पप्रच्छपा
वतीकांतं रहस्यानंदसुंदरं ३ प्रियं किंदुल्लीमंलोके
किमाश्चर्यकरं परं क्षेत्रं तीर्थं सदानृणां मुक्तिमुक्ति

राम.

१

३

फलप्रदं ४ अवतारेण केन त्वं सर्वेषां सुलभः सदा
कैर्वै ते त्वं समाराध्यः कथया सुम स प्रफो ५ श्रीशिव
उवाच पुरा कृतयुगे काले त्रिष्वीर्यान्मुनीश्वरान्
सनत्कुमारो कथयत्तदुःखदारिद्र्यपीडितान् ई य
क्षेते तीर्थमप्येकं मुक्तिमुक्तिप्रदं शिवं अधिष्टितं
मया देवितया च कृपयानृणां ७ तद्दृष्ट्वा मिमहा दे
वि प्रेम्णा तव वरानने सनत्कुमार उवाच पुराध

म.म.
२

मेसुताः सप्तमणिचूले गिरिगताः ८ तपस्ते पुस्तदा
तीव्रमेकाग्रहृदयस्थिताः शान्ता दान्ताः सदाचाराः
सपुत्राः सपरिग्रहाः ९ आश्रमे रमणी ये स्मिन् वृ
क्षवल्लीजलाकुले सर्वत्रैकफलसंपूर्णकदलीर्वडमं
डिते १० शान्तवैरमृगव्याधुवभ्रूरगसमाकुले र
सालसरलोहोलतरुणारुणपक्ष्मवे ११ सुखायशी
तलोपांते मयूरवलिह्वजिते कदाचित्तत्रमल्लारो

राम
२

देवराजःसमागतः १२ ज्वालाकरालवदनोराक्ष
सैःपरिवारितः उदग्रकरवालाग्रधारच्छिन्नमही
रुहः १३ पदातिरथनागाश्वघोषव्याकुलितामरः
लोहसन्नाहकिरणोन्मिश्रिताकौमुदलः १४
आश्रमास्तेनविध्वस्ताः समस्ताअपिविस्तृताः
आक्रांतास्तरवस्तुंगास्तस्यैवैशुकुंजरैः १५
लोललांगूलचरणैर्द्येतायंत्रावलीहताः कुंड

म.म.

३

स्थावर्हिषस्तस्य पुत्रे मूर्ध्ने निर्धिचिताः १६ चिचाय
देवताचीयाः कुसुमानिमहीरुहां पूजावेदिपुरम्पा
सुपानकेलीश्चकारसः १७ जङ्गस्तदाश्रमपदं सौ
दयंदुःखतो निजं मुखं सद्यो विशस्नाया स्तरुण्य इ
वतत्सणात् १८ निपेतुः शारिनां शाखा यत्र की
र्णमहीतले वेदानामिव शाखेन ग्रस्तानां शत
कृतसकृत् १९ बर्तव्यो बलवो ध्यायेत्सूर्यतर्जनव

रामः

३

जिताः हताः कामदुष्टा गावो यज्ञियाः पीवरोध
सः २० व्याकुलीकारयामासशांतादांताः पति
ब्रताः - रुषयः कंठपाशाद्यैर्वध्वावापीषु मज्जि
ताः २१ इति दुःखाभिस्तस्मै गते तस्मिन्दुरात्म
नि किंकुर्मैः क्वचगच्छामः क्ववसामः सुदुःखिताः
२२ कंविशुंकथयामो हि विभुः कः पालयिष्यति
कृतमस्माभिरतुलंदुष्टुतंतं न विसहे २३ कथं

म.म
४

कष्टमहोत्तानास्त्रनाथावर्यवत्त यन्नालंजेतु
मिंदोपिकथंजेष्पंतितंनृपाः ३४ शपामश्चेदुरा
त्मानंतपोहा निर्मविष्मति जजल्युरितितेसर्वे
फयविद्वलचेतसः ३५ वृत्तांतमेनंदेवेदुं नाराय
णमथाज्ञं किंवामहेशं सर्वेशंकथयामः सुदुः
खिताः अस्तिगूढतमं किंचित्स्थानं यत्पर्वतांतरे
कुटुंबास्यगिहोत्राणिनेष्यामस्तन्नकिंवयं २६

राम
४

इति श्री ब्रह्मांडपुराणे क्षेत्रखंडे महा रिमाहात्म्ये आ
श्रमपीडने नाम प्रथमोऽध्यायः १ सनत्कुमार उ
वाच अथ ते मुनयः सर्वे हीनचिन्ताः सुदुःखिताः गो
पाय च कुटुंबानि कस्मिंश्चित्पर्वतांतरे १ युयुः
सहस्रनयननगरीमिमरावती सुधर्मायां सप्तायां
तमासीनंददृशुः सप्तात् २ जल इत्थावली प्रां
शुतेजो ज्वाला सुशोभिते सिंहासने वीज्यमाने

म. म.
५

मरेहेरिणीदृशां ३ यमग्निः सेवते नित्यं दाहकं वि
हाय च मूर्त्तीसुंदरयारम्भा पुंजवच्छांतते जसा ४
सरोषं कर्मसुक्ताच यमो फलवाक्यं जलिः तृक्ता
सराक्षसीवृत्तिमुपास्ते नैरुतः स्वयं ५ पाशपुत्र
रत्नसिद्धिः नृरुणः किंकराकृतिः वायुर्मूर्त्तिधरः शां
तः प्रांजलिः परिसेवते ६ विधिहस्तः सदा राजराज
सिद्धितित्तुरः रम्पमूर्त्तिधरः श्रीमानुपास्ते सोदि

राम.
५

वाकरः ७ सज्जते सर्वभावेन देवः कुमुदबांधवः सं
तोषयति देवानां माचार्यश्चानुवर्णनैः ८ गायंति
ललितं गीतं गंधर्वाः सुमनोहरं सिद्धचारणनागा
र्घ्यनिजविद्याभिरावृताः ९ अतोषयन्स्वभावेन भ
क्त्या संपूर्णयाष्टकं कांतारं भादयोनित्यं ललितै
र्यमुपासते १० तत्रागतान्समालोक्य धर्मपुत्रान्
नीश्वरान् सिंहासनात्समुत्थाय भक्तिपूर्वेन माम

म.म.
६

सः ११ शक्र उवाच पूर्वपूर्वमया यत्र जन्मजन्मां
त रादपि उपाजितं महापुण्यं फलितं दर्शनेन वैः
१२ अस्मा सुकृतपुण्येषु महती भवतां कृपा स्वयं
मुक्तिं हि ता यूयं प्रीत्या यत्स्वयमागताः धन्योस्मि ह
तत्कृतोस्मि ह तपुण्योस्मि सर्वथा सत्यं स्वर्गाधिपत्यं
मे भवतामद्य दर्शनात् १४ अद्य प्रकृतिनिर्विघ्नं म
म कृतं भविष्यति निर्विघ्नकरणा यूयं गणेश इव

राम.
६

निःकराः १५ आदिशं ध्वं यथा कार्ये येन यूर्यं स
मागताः श्रान्ताः क्लान्ताः यथा यासादति म्लानमु
खश्रियः १६ कृष्य ऊचुः हर्तुं कर्तुं स्वयंशास्त्रा
मवांस्त्रिजगतां प्रभुः तपस्वमनुनिष्ठामो भवद
त्ताभवोत्सवेः १७ कदाचिन्मृगयायाज्जाशस
सेः परिवारितः आजगामाश्रमं नोसौ मल्लोका
रिमहाद्युथौ १८ वयं संचासितास्तेन जीवशेषा

म. म.
७

यथा स्थिताः अतीतानागतज्ञानाद्देवो जानाति वर्तते
न १८ किं ब्रूमः कस्य मतुलमास्तांते मणिमल्लिको
दुष्टो सुरेन्द्रहन्तव्यो देवेन श्रीमता तया २० शक्र उ
वाच ताप्तां तु मणिमल्लिकाम ब्रूयानिः सुतो पितः
हेकां गुह्येन तपसा धूम्रपानक्रियाविधेः २१ नाहं
तयोर्वधार्थं यस्मर्थो ब्राह्मणो ज्ञमाः पराक्रमदु
राधर्षो न यो वीर्यमदो हतो २२ विनेश्वरमजे यो तो राम.
७

दृष्टोदृष्टवलोकितो प्रयातययं वैकुण्ठं विष्णुर्नाराय
णस्वयं २३ इत्थं कदर्शितान् नृदृष्टा भवन्तः स्मांततैज
साः सपक्षपातादिप्राणां दानवान् नृहंतुमर्हन्ति २४
शश्वन्नियोगीतस्याहं सविष्णुर्जगतां पतिः कर्तुं न चे
वचा कर्तुं अन्यथा कर्तुमीश्वरः २५ सृष्टेः कर्त्ता स्वयं
शास्त्रास्वयं पालयिता विष्णुः हर्ता सौरुद्ररूपेण त
स्मान्नास्य परः प्रभुः २६ ऋषय उचुः वयं किं वै भवं वि

म.म.
८

स्मोर्नविद्यो वेदशास्त्रतः इतिहासपुराणोऽप्यो आ ग
मेऽप्यो विशेषतः २७ देवो गदतिकित्तस्वात्सल्यं च
पराक्रमं अस्माकं देवयोगेन शक्रोऽप्यसमतांगतः
२८ स्वस्य स्रुमवतेशक्रवयं यामो हरेर्गिरिं जहि
शत्रुगणान्सर्वान्प्राहि साधुबुधादिकान् २८ इ
ति श्रीब्रह्मांडपुराणे क्षेत्रखंडे मन्त्रारि माहात्म्ये श
क्राभिगमनं नाम द्वितीयोऽध्यायः २ सप्तकुमार उवाच

राम
८

अथ ते मुनयो जग्मुर्वैकुण्ठगगनाध्वना ध्यायन्तः
चित्तपद्मेषु हृषीकेशं सुरेश्वरं १ तेजसा सप्तगु
णितं सूर्यमण्डलसुन्दराः ओम्नो वनेरुः सहसा वि
स्मोः प्रासादजाजिरे २ ददृशुस्ते सप्तां रम्पां वैष्ण
वीयन्नराजते सिंहासनसमारूढः पुण्डरीकविलो
चनः ३ नीलोत्पलदलश्यामो नीलमेघधनच्छ
विः पीतांबरकृतोत्तर्यवसनः पुण्यदर्शनः ४

मम

६

चामीकरलसहीनिःकेसूरकटकोज्वलः चंडांशुः
चंद्रकिरणश्चारुकुंडलमंडितः ५ ज्वलद्भक्तप्रभा
पुंजग्रेवैयक विराजितः गंभीरनाभिविलसत्रि
वलीललितोदरः ६ उल्लसत्स्मेरवदनस्मितांश्चा
धरपल्लवः आनंदानंदसुखदश्चंदनैकविशेषतः
स्वर्णयज्ञोपवीतीच सर्वसौंदर्यसागरः रत्नमालो
ज्वलप्रांशुः सुवर्णमुकुटाकृतिः ७ नारायणः सु

राम.

६

राधीशः कतुभोक्ता चतुर्भुजः बहुपर्यंकचतुरोनि
बहुस्वस्तिकासनः ६ कृताञ्जलिर्वेनतेजः स्वामिनो
यस्य सेवकः आसीनः पक्षिराजो सो यज्ञागारेध्वजो
यथा १० शंखचक्रगदापद्मान्यायुधानिसमन्ततः
मूर्त्तिमन्ति सदारैर्जुस्तेजः पुञ्जाकृतीनि च ११ कपया
ये परेशस्य भक्त्या विष्णोः सनातनः स्वरूपमुक्तिभा
जस्ते शंखचक्रगदाधरः १२ पीतांबरधरा अतसी

म.म.
९०

कुसुमशार्मः सर्वकमलधारिणः पीतांबरधरांस
र्ववनमालोपशोभिताः १३ किरीटकेयूरधराम्
णिभूषाविराजिताः विमलांभोजनयनाः कुंडलैक
र्णभूषणाः १४ त्रियायेभक्तवात्सल्यादृष्योनार
ददयः कपिलाद्याश्च येसिद्धा येवान्मेसनकादयः
१५ जगुर्गंधर्वपतयोगीतंचित्ररथादयः अंगहा
रेः सुमधुरैर्ललितैः श्रुति तोषकृत् १६ प्रांगणेन

राम.
९०

नृत्तुःकांतानीलोत्पलदलेक्षणाः इवकंदर्पवल्पस्त
स्मारुणरसनिर्भराः १७ चेतांसिवाकुलीचक्रुर्मु
नीनामपिसुंदराः स्मररीवेगतस्वांगविकीर्णकन
कप्रभाः १८ नीलजीमूतसुच्छायेस्वामिसेवकसंकु
ले चंचलाइवरेजुस्ताः सभागारेनिजतिषा १९ त
स्यांसभापांष्ट्रैवमुकुंदं सुररुजितं प्रणोमुर्गद्गदि
रु कं पमानांगयष्टयः २० गात्रसेदजलाकीर्णविव

म.म.
९९

र्णमुखमंडलाः रोमांचांचितगात्रास्तेवाष्पहरितलो
चनाः २१ निपेतुर्देउवद्भूमौ स्मणसुत्यायतेपुनः उ
उवुः श्रीमहाविष्णुधर्मपुत्राः सुसंयुताः २२ कृषयऊ
चुः जयनित्यपरानंदकुंदमंदारजार्चिता जयलक्ष्मी
कुचांभोजराजहंसजगत्पते २३ जयनीलोत्पलाभा
सजयचंद्रांशुशोभन जयप्रपंचरहितत्रिलोकीलो
कपालक २४ जयखंडेदुसद्भालमितचित्रचरित्र

राम.
९९

कृत् जयविश्वेशविश्वात्मन्निश्वसर्गविधायक २५
श्रीभगवानुवाच तृष्टोहमेकभावेनपरिच्छजतमां
लयु संकल्पाइवचित्तस्यस्यंमेमुनयःसदा २६
क्लांताःसंत्रासिताःकेनहतभागेनदुर्मदात् कृतं
केनतपोविद्यंभग्नंविचित्रसौख्यकं २७ निरूपयतत
च्छीर्घ्येनकुर्मःप्रतिक्रियाः कृषयउचुः शक्रोविभे
तिसमरेयाभ्यांतौमणिमल्लकौ २८ यस्यमंत्रीसुरा

म.म.
१२

चार्यः सेनिका अमराः सदा क्षीरांशोधि समुद्रतो वा
हनं श्वेतकुंजरः २६ तथैवौच्चैश्च वास्तुंगस्तुरंगः सु
रसेवितः दुर्गस्वर्गः कल्पशाखी मौर्विकः कुसुमायु
धः ३० संश्लेषजनकोद्भूतः यच्चिरायुधमुत्तमं ताभ्यां
युद्धेजितः सोपिकथनीयं किमस्ति नः ३१ वेत्ति सर्वं
त्रिकालज्ञ यहन्तं देवकेशव नारायण उवाच वि
द्यात्तावसुरैर्घोरैर्ब्रह्माराधनतत्परो ३२ तपः प्र

राम.
१२

भावेन तयोरजेयत्वमस्तदा महेश्वरमृतेऽतो नो ष
वेतां मृत्युगोचरो ३३ वयं यूयं च कैलासंगमिष्यामो
द्विजोत्तमाः तत्र विज्ञाप्य तं देवो ह नमस्तौ मणिमल्ल
को ३४ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे क्षेत्रखंडे मल्लारि
माहात्म्ये वैकुण्ठप्रसंगमनंतरीयोऽध्यायः ३ सन
कुमार उ० ततस्ते मुनयः सप्त नमो मार्गबुधगामिनः
ददृशुश्चंद्रशुक्लां शुं कैलासंगिरिशालयं १ चंद्र

म.म.
१३

कांतोत्पलैः शुभैः संजातामल्लशेखरं किंवा कर्पूर
पूरेण पूरितं धवलोज्वलं २ उतवा मौक्तिकं चूर्णं तेन
प्रावरणीकृतं आमंदचंदनस्पंदसुस्नातमिव निर्म
लं ३ सारिताराजनीपिष्टिः किंवा तस्यामलविषः
पीयूषरससंधौतशिखरालिसुशोभितं ४ यत्र
स्वप्रतिविंबानि दृष्ट्वा गाहनकुंजराः प्रमत्ता हंत
कुलिशैर्जघ्नः सान्त्वनिलीलया ५ विचेरुस्तुरगा

राम-
१३

सुंगाः कोमुदीमहसोज्ज्वलाः उत्पत्तिकायामिवते
समीरामूर्तिधारिणः ६ सिद्धसूतस्यकुंडानिक
त्ववल्लीवनाश्रये कल्पमूरुहशारवाग्रच्छायाछत्रा
निसर्वतः ७ चंद्रकांतशिलासंघवद्धसोपानका
ध्वनि कस्तूरीहरिणाश्लेषः कर्पूरकदलीवने ८
चंचत्कांचनरंभासुस्वर्णवर्णाः फलोत्तराः आव
कर्षुः स्वपाकस्यदर्शयाजगतोदृशः ९ धनैः फलेरि

म.म.
१४

वानम्राः मानुलिंगः सकंटकाः वषट्घनकुचाः कांताः
संभोगपुलकांकिताः १० फलोपहारंक्रमुकाः प्र
यच्छंतीहवर्द्धिताः सुरवर्त्मनिस्सूर्याय प्रोन्नतास्तेन
ता इव ११ नागवल्गुचलप्राप्तनारिकेलीफलोत्क
राः एलाकंकोलवल्लीनामामोदः असुरत्पलं १२
सदाफलरसालानां पाकवतिफलानिच सिंदूरं
जितानीवविरेजुः परितोदिशं १३ सेविनांतापद

राम.
१४

लनाभुजंगवत्तगावलिंश्रुषणाः शिवाइवशिवो
स्त्रासाविवशुश्रुंदनद्रुमाः १४ वनकुंजरकंदूतिक
र्मणाभग्रशाखिनां देवदारुतरुणांचगंधः शैलेस
सारवे १५ तमालतरुखंडानिजीमूतपदतान्यपि
अविमक्तविवेकानिवश्रुतुस्तत्रचलके १६ मंदरा
रुतरुशाखाग्रकुसुमानिसुयोवनाः चिन्वन्तिचप
लापांग्यः पार्वत्यायत्रसेविकाः १७ पार्यातकपरा

म.म.
१५

गोच्छ्र पुंजपिंजरितस्तनाः हरंतिवनपालानां मुनी
नांकन्यकामनः १८ रामाकलससंपन्नकृष्णचंदन
चर्चितः इवावभौ चततरुः प्रफुल्लः पद्मदान्वितः
१९ उत्फुल्लफुल्लनम्राणां निधीनामिव तेजसां स्व
र्णचंपकवृक्षाणां राजंते रत्नवेदिकाः २० प्रतिविंवि
तचतानां फलोद्यानत्रसावुषु शुक्रामोघोद्यमाशा
से अहो निर्धारणात्फलं २१ शैवानां शिवरूपा मुनि

राम.
१५

कुजेषु दिवानिशं सर्वसौषधयो दीपा यत्र तैलादि
वर्जिताः २३ चंद्रकांताश्मशिल्वरे चंद्रमंडलवा
सिनः चेरुः कुरंगः सर्वत्र कुरंगस्य निजेच्छया २३
कांतांगसंगसंजातपुलकस्तनमंडलाः किं नर्यो म
रुहसाधः शैवंगा यंति सद्यः २४ गीताल्लुप्तमृगी
णां च लोचनानि स्वलोचनैः उन्मिने मुर्विनोदाय
यत्र विद्याधरांगनाः २५ सपुष्पाणां दुमाणां च मंदः

म.म.
१६

परिमलंवहन् निर्ववापश्चमवतः पांथा न्वा संतिको म
रुत् ३६ विलंति मुष्टिभिः सिद्धवालि कारत्न संचयैः
समासमविभागेन छाये त्रिदशवीरुधां ३७ रेफिरे
सलिलक्रीडां यत्र विद्याधरांगनाः वापीषु कांतसहि
ताहैः स्वर्णसोपानपंक्तिषु ३८ माणिक्यसानुगैषु
कांतगंडस्थलेषु च रूपं विलोक्य गंधर्वैः स्तुशंति
दशनक्षतं ३९ किराता ददृशुर्मार्गं सिहानां करि

हे

राम.
१६

मर्हितां मुक्तावमद्भिरतुल्यैः पदेः शोणनखांकुरैः ३०
चंद्रचंद्रोत्पलस्पर्शजलस्वल्पनदीतटे अमरत्वप्रदा
नांचकुंदानामुद्गमोष्मवेत् ३१ अधित्पकासुतुंगासु
चमर्यश्चारुदर्शनाः विचलंतिचलच्चंचच्चामरक्षेप
विश्रमाः ३२ चंदानिकामधेनूनां हरिचंदनकाननै
आसीनानिधनछायेरोमंथान्मृत्रकुर्वते ३३ सुवर्ण
वर्णाः कपिलाः क्वचिन्मरकतविषः क्वचित्कर्षरूप

म.म.
१७

रामा गावोरेजुश्च फलमयः ३४ स्मरंतो न नृतुः प्रा वृ
ह् कालं समकेकिनः यत्र वल्लीतरुस्मेरुकुसुमासव
सिंचनेः ३५ शुका इव कथा लापान्कीराहं साश्च को
किलाः चक्रिरे स हि जाश्चान्ये चंचु चलाग्रनिश्चलाः
३६ समाधिशांतहृदयरंहसस्नापसासुवि निश्चला
इव कुंजेषु महेशालिङ्गरूपिणः ३७ सालक्तकप
दन्मासेर्वजंतीनां प्रियां तिकां पूजावानिव रक्ताब्जे

राम.
१७

शैलोऽस्त्वसि द्वयोऽपि तां ३८ विकचेषुरसालेषु म
करंदप्रवर्तिषु काकलीचंचरीकाणां जहार यमिना
मनः ३९ तदृष्ट्वा शैलममलं विमलीकृतमानसाः स
मामालोकयांश्चक्रुश्चक्रिणा योजिता द्विजाः ४०
इति श्री ब्रह्मांडपुराणे द्वे त्रयं वेदे मध्वा रिमा हा
त्मे कैलासगमनं चतुर्थोऽध्यायः ४ सनत्कुमार
उ. ददृशुस्ते सप्तांशं सौर्याकृता विश्वकर्मणा शी

म. मा.
९८

लाभिरत्नरूपाभिः कांचनाद्यैः सर्वदनैः १ लसत्सिं
हावलीयत्ररचिताप्रथमास्तरे ततः किंनरपत्राली
ततोयुद्धद्वजावली २ ततस्तुरंगपंक्तिः स्यात्पत्रव
ल्लीविलासनं ततः कमलबंधश्चरत्नबंधस्ततोपरि
३ निस्तुरानूशाणललितान्सोमकांतमयास्तुरान्
निर्मायसप्तरचिताश्चक्रकांचनफल्गुमिकाः ४ सु
क्तासुधाधविलिताभिन्नयस्फटिकविषः मानि

राम.
९८

कवद्वसोपानमार्गाः शुद्धपांकिताः ५ इंद्री
लोपरिसंकोपरिसंकारविप्रभाः पद्मरागकृतो
नालाः कलिशग्रहणानिच ई जाग्रत्प्रभापुष्परा
गचतुः पट्टिकसंहताः दंडाः प्रचंडाश्चंडांशुदृष्टं
त्रैलोक्यैर्विनिर्मिताः ७ पद्मरागसलाकाभिर्वलिभि
र्यत्रशोभते इंद्रीलकताः सार्यो मुक्ता सवकसुंद
राः ८ नीराजनकृतोद्योगाः सौवर्णाः शालमंजि

म. मा.
१६

ताः कर्षरपात्रविन्मस्तारत्नदीपानिरंतरं ६ इत्यादि
सप्तस्मृमीनां शोखरेकनकोद्भवः कलशः सूर्यतेज
स्वीपताकांचलवीजितः १० यस्यां देवगुरुर्वक्त्रक
विदेत्यगुरुः स्वयं सकलानां कलानांचज्ञाताविद्वि
सुर्वुधः ११ शिवस्य मान्यः शिरसा सर्वज्ञस्य कलानि
धिः जगन्निर्वाकतंहि गुणाः सर्वत्र पूज्यते १२ उ
पतस्थुर्महेशस्य दृगंचलमतंदिताः रूपवंत्पोनिमा

राम.
१६

मुखाः किंकर्येवसिद्धयः १३ मरुतोवसवोरुद्राः
सिद्धविद्याधरादयः कुवेरप्रमुखायक्षाहाहाद्याः
सुरगायकाः १४ एकाग्रमनसोतिष्ठंनारदाद्याः सु
रर्षयः तुंवरप्रमुखाश्चान्तेगीतज्ञाः परितोषकाः
१५ तिलोत्तमाद्यास्तारुण्यभरस्फारमदोद्धताः वी
र्यतेनृत्पसमयं समुदायेर्निजैर्वृताः १६ निधयः
शंखपद्माद्याः कुंदाद्यामूर्तिधारिणाः सेवन्तेऽशूलि

म.मा.
२०

नोदृष्टिं प्रकीर्तयन्तमनो बुजाः १७ इन्द्रः सिंहासनासी
नं स्वामितं प्रणनामच सहस्रदृष्टिपात्रेन कराम्पांज
गदीश्वरं १८ ज्वालारोमाकरः शीतश्वशां ताकुला
चलः उपतस्थे शिवं यन्नरूपधारी धनंजयः १९ दंष्ट्रा
करालवदनः प्रज्वलद्वक्त्रिलोचनः नमस्करोति फूले
शंकृतांतः शांतमानसः २० विकोशकरवालेन दिव्यमु
ष्टिश्च नैर्ऋतः प्रकीर्तयन् दिशानित्यमुपासते चंद्रशेखरं

राम.
२०

अंगनेपरमेशस्यसेकसंमार्जनादिकं स्थीयतेकुर्व
तादास्यंचरमाचलभूभुजाः २२ रक्षोरुर्जगतः प्रा
णः सप्ताजिरगतं सणात् समरुच्चंद्रचूडस्ययत्र
किंकरतांगतः २३ निधीन्सर्वानुरस्त्यकवेरोसै
रिक्तींश्रियं स्थायलोचनंशभोः पर्युपास्तेषुभक्तिमा
न २४ मार्तेडश्चंद्रकिरणइवलोकसुखप्रदः म्
र्त्ताप्रसन्नया यत्रभजतेपार्वतीपतिं २४ स्थितो

म.मा.
२१

पिशोखरेशंभोः कलयामूर्तिमान्शशी हृदेचंदार
कानांच समवेसेवने शिवं १६ नंदयन्तिसुराः केचि
न्निर्त्यंसदसिभूलिनः त्वेदत्तां तपनोदाय प्रलंब
व्यंजनानिलं २० सुगंधद्रव्यसंघर्षांस्त्रिदशानां क
रस्थिताः नत्वंति सौरभं रूपं ज्वलंत्यो दीपवर्त्तयः
१८ धारागृहगलहारिसीकराश्चंद्रिकोज्ज्वलाः नि
र्वीपयन्ति सूर्योऽग्नौ मध्यदेशस्थितान्सुरान् १६ ३

राम.
२१

नमो निसुरत्नानि दीप्तिमंति महान्ति च विना नस्था
नसुखानि जज्वलुर्यत्र सुंदरे ३० इति श्री ब्रह्मा
उपुराणोक्षेत्र खंडे महारिमाहात्म्ये शिवसप्तावर्ण
नं पंचमोऽध्यायः ५ सनत्कुमार उ० दृष्ट्वा ते ब्रह्मणाः
शंभो संसदं रत्ननिर्मितां विस्मयं बहुलं जगत्सुः कला
वद्भिनिषेवितां १ ततस्तैर्भोग्यसंरंभैः सभायामभ
यप्रदः दृष्टः कपर्दी भगवांश्चणुध्वं तद्विजोत्तमाः

म.मा.
२२

येनश्रुतेनभवतांदुःखोपहतचेतसां कलिकालाभि
क्षतानामानंदो जायतेहृदि ३ द्वात्रिंशत्सिंहकलि
तेरत्नपंक्तिविराजिते जां हूनदसुवर्णेनघटितेनि
स्तलेमले ४ नानाप्रभासभाकीणेविद्युत्पुंजोज्ज्वल
विषि मरालगलतलोघतूलिकोत्तरसुखदे ५ स
मासीनंशिवंसाक्षाददृशुश्चर्मचक्षुषः धर्मस्यपुत्रा
स्तेसप्तपूर्वपुण्यफलोदयात् ६ कुंदेन्दुचक्रिका

राम.
३२

चक्रकाश्मीरमहसाधुचयं पुष्परासिमिवोत्तुंग
मुत्तुंगस्फटिकोपमं नानाचरित्रशैल्येसासुच्छ्रयो
पमितंशिरः सुध्वक्षीराध्वकल्लोलमालास्नातमि
वामलं ८ गोक्षीरधामधवलंधवलांसोज्ज्वलितं
लेपितंचंदनैर्नैवकर्षैरुलकांकितं ९ वीतरागानु
रागाणांविराजेतेनिधीइव सरागेयस्यदेवस्यचंच
च्चरणयोस्तले १० सर्वलक्षणसंपूर्णैस्तक्षणानिग

म. मा
२३

तस्यच आरक्तांभोजदर्पोद्यदलनेशो कसुंदरे ११ त
मांसिमनसस्थानिविनियंतिप्रमाणतः पादयोर्य
सनमतां नखचंद्रमहाशवः १२ कालव्यालमिषेण
वराजतेयस्यतोडरे विश्वग्रासोत्सुकः कालश्चरणैक
रकाकृतिः १३ आसनंवद्धपर्यंकस्वस्तिकं स्वस्तिद
यकं सम्पग्विलोक्यमानानां शंभोर्यस्यविराजते १४
व्याघ्राजिनपरीधानं भुजंगेन हृदीकृतं ध्यायतांका

राम.
२३

मधमनंदेवानां यस्य सेविनां १५ नाभिना सुंदरं तुंगं
नो गंभीरेण महौ हरं वलियत्र विलासेन यस्य विश्वाव
काशकृत् १६ नाभिहृदतलो स्नासानंदवल्लीव सुंदरा
यस्य हृन्मंडपं याति रोमराजी विराजते १७ राजतं नि
र्मितं यस्य सुविशालमुरस्थलं पार्वती प्रेममंजूषा क
पाटमिव राजते १८ त्रिशूलं उमसं खड्गं पानपात्रं शरा
सनं षड्गं गवाण सहितं परशुं मृगमं कुशं १९ दशा

म.म.
२४

युधानियस्येवंविलसंतिकपर्द्दिन दोर्देउेषुप्रचंदेषु
चंजहिबलयेषुच २० अंभोरुहाणांपंचानामेकना
लइवास्थितः विष्मातिमक्तवात्सल्यायस्यकालगि
लद्विलः २१ प्रालेयशुद्धमीशस्यकंदर्पदहनोद्यतं
लोचनत्रितयंयस्यपश्चिमाननमुत्तमं २२ गौरंस्
तिलकंपांडुगंडं प्रहसितंमुखं औत्तरंयस्यदेवस्य
वक्त्रं कमलसंनिभं २३ कल्पांतज्वलिनज्वालातडि

शम.
२४

तुजप्रभारुणं इंदुगंगासरासर्पेः पूर्वचक्रं विराजते
२४ नीलजीम्बूतशंकाशं ज्वलदंष्ट्रं सुशैरवं सर्पेषो
तकपालालिशेखरंदक्षिणंमुखं २५ व्यक्तावक्त्रं
गुणातीतंसगुणं लक्षणातिगं पंचमं वदनं यस्य
तडिन्मालाकुलं यथा २६ यस्य देवस्य वा मांगसं
गिनीतुहिनाद्रिजाः दिव्यरत्नमनेश्वंचाप्रमवेप्र
तिष्ठाति या २७ यस्यामंगलसूत्रस्य वलेन गरलं

म.मा.

२५

पपौ कांतः कालकलोष्णीलं त्रैलोक्यग्राससाहसं
रतिकंदर्व्ययोश्चित्तपद्मे पद्मांवरद्युती तलेचरण
योर्यस्याः सानुरागे इवानिशं ३६ मंजीरसिंजितं य
स्याः पादयोर्विरुदावलिः चाग्नित्वासायतनुते नि
जां माधुर्यतामिव ३७ बंधूकपाटलात्तक्तदादि
मीकुसुमोपमं उवाच स वसनं देविया संधारागसं
निषं ३९ पीनोत्तुंगे कुचतटे कंचुर्कं कांचनप्रभं

राम.
२५

भांशगारमिवोन्नतं यस्याः कंदर्पस्फुजाः ३२
ग्रीवाविलासलतिकाराजते मौक्तिकावलिः सौ
दर्यस्त्रवं कंदर्पवदनस्तनयोरिव ३४ नानारत्नं
समुच्छ्रयविस्फार्यकिरणावलिः यस्याग्रेवेयकं
भातिनिदानमिव तेजसाः ३६ यस्याः कनकता
टंकेनैमिसुक्ताफलानि च अनंगवक्त्रनिपतन्म
नांसीव यतात्मनां ३५ वदने मदनोद्भासान्नस्याः

म. मा.
३६

कालयितुं शिवः नयनानि वहूनेव वप्सारजगतां
पतिः ३६ विंवेयदि स्याच्छिनी नीलोत्पलदलद्वयं
तदोपानयनयोस्तस्याः स्याच्चारुचक्षुषः ३७ य
दि शोक्कस्य विंवस्य कनकांभोजमासनं भवेन्नासा
मणोस्तस्याः सा हृष्यं चंपकत्रिषः ३८ सुखं चंद्रामृ
तस्येव धारादंतोज्वलत्रिषः यस्याशिवचकोरायरा
जने धरपक्षवः ३९ उत्तरांगैरिवाकीर्णं कालिंघानी

राम
३६

लमा हतं यस्याः कलसविक्षेपेरफूत्प्रतिदिशं न
मः ४० अष्टमीचंद्रसदृशललाटं प्रतिभासते आ
वद्धकार्मुकारं यस्याः कुसुमधन्विनः ४१ मालती
कालिकागर्भगुंजितैर्भ्रमरावलिः लक्ष्यते लक्ष्मणो
पेते रस्यश्चिकुरपिंजरे ४२ अगाधेस्मिन्सुधासिं
धौ गंगैवेकमुखी शिवा शिवेमिलदशमयी रोमां
चैः पुलकांकितैः ४३ विद्याविद्याधरैर्व्यादेवाना

म.मा.
२७

मयिदेवता जन्ममंदिरमध्यस्थस्थानो माशाल
मंजिका ४४ याचैतन्पुत्रकुलाविश्वरूपिणः परमेशि
तु नित्यासत्तास्वयं मायामोहिनीलीलयाशिवा ४५
तयान्वितं शिवं दृष्ट्वा हतहृत्पासुनीश्वराः पेतुमे
दं वद्मोवाप्यहरितलोचनाः ४६ उत्थापिताः
गिणान्तेष्टाः केयूरमित्यपि विप्राः प्रवेशितास्त
र्णवैत्रहस्तेन नंदिना ४७ इति श्रीब्रह्मांडपुराणे

राम
२७

क्षेत्रखंडेम० शिवमूर्तिवर्णनषष्टोध्यायः ६
सनत्कुमारः ३० अथतेमुनयः सप्तदृष्टतंगिरिजापतिं
स्तोत्रं प्रचक्रुर्मावेनस्तोत्रेण जगतां विभोः १ रुषय
ऊ० नमोस्तुते महादेव नमस्ते जगदीश्वर नमोस्तुते
जगज्जटसंराजश्चंद्रक्षपण २ नमोरुद्राय महतेन
मस्ते गिरिजाप्रिय नमस्ते जगतां नाथ नमस्ते भक्त
वत्सल नमस्ते देवदेवेश नमस्ते लोकपालक नम

म. मा.
२८

स्तेजगदाधारनमस्तेवरदेश्वर ४ नमस्तेऋतमवे
शनमस्तेऋतमावन नमस्त्रिपुरहंत्रेचनमस्तेत्रिद
शेश्वर ५ नमस्तेस्तुज्ञानदात्रेनमस्तेनागफूषण
नमस्तेदेवविदुषेनमस्तेवेदधारिणे ६ नमस्तेऋत
दमननमस्तेसुरमर्द्देन नमस्तेजगदाधारनमस्ते
जगतांप्रिय ७ नमःपिनाकहस्तायनमस्तेहृति
वासने नमोऋषिगणाधक्षनमस्तेमुनिसत्प्रिय

राम.
२८

नमस्तेमुनिपालायनमस्तेमुनिसंश्रय नमस्तेवर
देशायनमस्तेधर्मपालक ६ नमस्तेधर्मकर्त्रेणां
मार्गादेशकरप्रभो नमस्तेसुतपःप्राप्यनमस्तेता
पसप्रिय। १० नमस्तपोनिधानायनमःपालयतेन
मः सृष्टिस्थितिविनाशानां कर्त्रेणुप्यंनमोनमः
११ सक्तामध्यगतां दृष्ट्वा विद्वन्नीलकण्ठचेतसः उवा
च ब्राह्मणान्शंभुः केनययंसुदुःखिताः १२ ॥

म.म.
२६

षयउ. मणिमल्लो महादेवो मणिशैलाधिवासि
नो १३ ब्रह्माणंतपसाराध्य तावजेयत्वमागतौ
नवधो पंचवक्त्रेण चतुर्वक्त्रेण वाक्चित्र षण्ण
खेन दशास्येन दशबाहुवतापिचा १४ सहस्रबा
हुना वापि देवधुर्येण केनचित् राक्षसेनापि मनु
जैः सिद्धविद्याधरादिभिः १५ वरदानबलोन्मत्तौ
दुर्मदो दुष्टमानसो नाभ्यां महीतले राज्यं क्रियते

राम.
२६

लोकपीडनं १६ यास्यांविभेतिशकोपिनृपाणां
तत्रकाकथा रूषीणामाश्रमाःसर्वेविध्वस्तास्तेन
पीडिताः १७ उन्मूलितानिलिंगानिस्वयंभूनिवि
नोदतः जलतीर्थेषुरस्येषुविचेरुःकुजरासयोः
१८ तयोरनुचरैःस्वर्गकेशाकर्षणाविह्वलाः दि
व्यासुरविनासिनोभुक्ताःप्रापय्यभूतले १९ पा
नकेलिविनासायप्रेमपात्रंमरुत्वतः आनीतमम

म.मा.
३०

रावत्तांमेनकाख्यंमनोरसं २० प्रत्यहंनंदनोद्या
नांतर्तुषैकुसुमानिच पारिजातस्यमयवाप्रस्था
पयत्रितइयात् २१ आसवायघटीर्वडास्तम्भ
तैःकल्पशाखिनां दातव्यंकल्पितंजैर्हिसुषुदुष्ट
मथापिवा २२ निक्षेपितःसुरमणिःकिंचित्कालं
मरुत्वता संभारवाच्चैवेकुण्डं सुराणां सुरभिर्ययो
२३ पीयूषरसपूर्णनिस्वर्णवर्णनित्यसः अत

राम
३०

पयति सुत्रामा श्रीत्यामीत्या फलानिच २४ य
त्किंचिनागलोकेस्मिन्नक्षर्वेवस्तु सुंदरं भोग्यं त
योर्विभोगायशक्रः प्रापयति क्षणात् २५ अग्नि
स्तयोः प्रतापेन दाहणी तद्वानिशं सकंपमानह
दयः स्वां पुरीमधितिष्ठति २६ विश्वसंहाररसि
कः कृतांतः शासनांतयोः न विभर्त्ति करेदं उंचं
उविक्रममंडलं २७ कोणेशः कोणे योजाति

म. मा.
३९

मात्राभावेन गोचरं दाना दानादिकं घेमतनुते सत
तंतयोः २८ वरुणो वा रुणी फ्रांत इव भीत्येव वेप
ते शिरसा वंद्यते सम्पत्तदा देशविचेष्टितं २९ स
र्वदा सर्वगो वायुस्तत्कांता सुरतश्चमं हरते स्वल्प
भावेन फयात्कार्ष्ये नुपागतः ३० संप्रापयति य
क्षेपः प्रीत्यैव फयगर्भया नृत्पगीतेषु चतुराः का
मिनी रलकापु रात्र ३१ माणिक्यदीप्तिरत्नानि

राम.
३९

चिंतामणि समानि च ददात्यब्धिः किमाश्रयं
ययोरिदोपि सेवकः ३२ तपो व्ययमया देत्यां न
शपन्ति मुनीश्वराः श्रुनिर्दंश हते शौचहानिः किं
नैव जायते ३३ तयोमुख्यस्तु मल्लाख्यः समदोति
प्रतापवान् आश्रमां नः समप्तेत्यनानादुःखं त
दाकरोत् ३४ सर्वज्ञः सर्वदर्शस्त्वयद्दृष्टं तं न वे
त्सि किं सर्वथा पीडितास्ते न स्त्वयि स्वा मि न नाथ

म.म.
३२

वत् कथयामः कथं देवज्ञा तात्वं दीषदुयोः तेषा
मिति वचः श्रुत्वा शिवो वचनमब्रवीत् ३६ श्रीशि
वउ० महता ब्राह्मणा दुष्टकर्मणा भिगता युवा
मशास्त्रेन मनोरम्यारुद्रहंसस्य पंजराः ३७ प्रथ
मामममस्त्रेन कालसर्पस्य पेटिका विप्रालोत्प
वशेनैव मूषकेन क्षता युवा ३८ दैत्या धर्मगुप्ता
मीति सा इहा संसमुत्थितः जलाः संत्रोदयामा

राम.
३२

सफटालोपहतासुवि ३६ अजायतमहामारीदी
प्रदावानलप्रभा सिक्कानैर्मुनिभिर्दीप्तैश्चरोःशे
वेण सर्पिषा ४० ततः साद्यतमारीक्षि नामधेय
मुपागमत्त दंष्ट्राकरालवदनजिह्वाललनभीष
णा ४१ नानायुधधरात्पुत्राशतभैरवनादिनी ज्वा
लाशिखेवकल्पाग्निर्वर्द्धितासुवनत्रये ४१ इ
ति श्रीब्रह्मांडपु० सप्तमोऽध्यायः ७ सनत्कुमारः

म.मा.
३३

शृणु ध्वं ब्राह्मणास्यं कलिसंतप्तमानसाः कलेः
सिद्धिप्रदं नृणां भक्त्या यत्स्वल्पयापि वा १ मार्ते उ
कै रवं रूपं वभार सहसा विभुः महाहिबल यो न
यं चंद्रमार्ते उकुउले व उमरु त्रिशूल सहितं ख
ड्गपात्रसुशोभितं तप्तकांचनसंकाशं मुंडमालासु
शोभितं खड्गदुशेखरं त्र्यक्षं महासुकुटमंडितं
माणिक्यपंक्ति सहस्रं दशनावलिशोभितं ४ व

राम.
३३

संत विलनो हूतरजनी चूर्ण गुंटितं तापिच्छुवि
पिच्छालिचलच्चा मरवी जितं ५ उतुंगसनसंभा
रत्तरुणीकरपल्लवैः कुधमानमहारावसारमेय
समाकुलं ६ सप्तकोटिगणाकीर्णपिशाचावलि
पालकं एवमास्थायतद्रूपं तेजसातीवसासुरं ७
सूर्यकोटिप्रतीकाशं चंद्रकोटिसमप्रभं आ
दिदेशसुरासर्वा निर्यातसमरोदुराः शस्त्रैरस्त्रैः

म. मा.
३४

समायुक्तावाहनैस्त्रैरलंछिताः सन्नाहैर्वज्रकव
चैस्तडिदीप्तिमप्रभैः ६ अथ ते विदशाः सर्वे नि
जसेनाभिरावृताः सैनिकाः समरानंदसंदोहे मे
दुरावशुः १० उपत्यकासुकैलासगिरेः सुसमस्त
मिषु तेषां सेनाः पृथक्स्वामीदर्शयामासश्चूलिनः
आरुह्य हवस्संधे क्रोधज्वलितचक्षुषुः मयू
रचामरस्फारप्रभासुकुटशोभिणः १२ शुक्लां

राम.
३४

शु मंडलाकारधवलच्छत्रसेविनः प्राक्प्रतापय
शः पादवंदीजनंनुतस्यच १३ स्कंदउवाच मयूर
वाहनादेवाः शक्तिकुंतायुधोद्यताः उल्लसं नीलसं
नाहावीरास्तेममसेनिकाः १४ आदिगंतंगजारु
हाः स्फूर्जत्कुलिशशोभिताः शोभतेपल्लवच्छत्रैर्द
वंद्रस्यचमूरियं १५ गतेर्विलासंकुर्वन्ति तुरंगाः सा
दिनोदिताः मनोरथमयंयत्रसासेनावजिणोपरा

म. मा.
३५

शक्तिशस्त्रज्वलद्दीप्तिर्वाहिनी मेघवाहिनी दावदी
प्तादिसंकाशादेवेयं जातवेदसः १७ गलघंगालु
लाल्लोलनादसैरिषमासुरा प्रचंडोर्दंडोर्दीर्घोर्दंडा
सेनेयं यामिनीविभो १८ दंष्ट्राकरालवदनं क्रव्या
दवलमुत्कटं दर्पधारावलीखड्गं देवनैऋतमाश्रि
तं १९ ज्वलत्पाशावलीहस्तावारुणीयमनीकिनी
कुंकुमारुणनासीराराजतेचंद्रशेखरा २० ध्वज

राम.
३५

पल्लववच्छन्नासेनेयंतातवायवी ध्वजायुधामहा
घोराममरासासुरारुणा २१ चंचकांचनसंनहा
कोचनछत्रभूषिता स्वर्णोदग्रांकुशेर्मातिसेनेयं
नारवाहिनी २२ यत्रौदुहमुखावाहागजास्यायत्र
सादिनः दीप्तांकुशकुटारश्रीर्लवोदरचमूरियं
२३ मृगास्यासुरगायत्रछत्राणिधवलानिच चम
राणिप्रभावंतिसाचाईशबलाचमूः २४ स्पंदनाः

म.मा.
३६

सप्ततुरगास्तुडिन्मास्त्रोलसत्प्रभाः उल्लोलछत्रस
न्नाह हरिदश्वस्यसाचम्भः २५ हंसाः कांतिमयोत्तु
गास्तुरंगायत्रकुंजराः अब्रुवोनेरियंसेनाकमंड
लुलसध्वजा २६ नीलमेघांजनछायसंनाहाशं
खचक्रिणी देवपीतांबरछनासेनागारुडवाहिनी
२७ शूलखड्गांगहस्तेयंगजचर्मपरिछदा सेनेयं
शांभवीशंभोर्लोचनत्रयप्रविता २८ इतिदर्शयति

राम.
३६

त्वं दे क्रोधा न्म ह्यवधोद्यतः मान्ने उभे रवः शीघ्रं ययौ
मणिमया चलं २६ वलांति रौद्रवेताला फूना प्रेता
श्रुता मराः शाकिनो मातरोत्तुग्राना नायुधकरो
द्यताः ३० स्रमत्खट्वांगहस्तायाः केचिन्मुशलपा
णयः चलछुत्तिकराः केचित्केचित्परशुधारिणः
३१ त्रिशूलतूलनोत्साहाः केचिच्छांगलपाणयः
शोभिता मुहुरेः केचित्केचित्तुंगगदाधराः ३२ के

म.मा.
३७

चिह्नो हार्गल स्कंधाश्च कचालव न तपराः शंखच
कफताः केचित्कालदंडास्त्रमंडिताः ३३ केचिच्च
शावराफिल्लाः कुंतपट्टिशधारिणः धनुर्वीणधराः
केचिद्दिंडमालाकरोद्यताः ३४ चर्मखड्गधराश्च
नेत्रेष्टकुंतामहाबलाः मुद्गरास्त्रामयंते केकेचि
त्कंकणदंडकान् नाभिचुंचुप्रलंबोष्ठादंष्ट्रालंछ
नवक्षसः केचिच्चपंचनयना व्याजृम्भास्पाश्च केचन

राम.
३७

केचिद्विलसत्सिहासाः केचिद्विराः षडाननाः श्रुञ्ज
नासावक्रतुंडास्त्रिशिर्षाः सप्तशीर्षकाः ३७ षड्भ्रा
ष्टकराः केचिद्विलंविहवुर्कुंडलाः ललारम्भंगवि
स्तृताः किचिद्भालविलोचनाः ३८ केचिद्वर्धिरिकाव
क्रानामिष्टग्रसनांचलाः तिर्यक्चूर्चराटोपाज
राच्छशंगयष्टयः ३९ केचिद्वर्धपदः शीर्षकरया
नामहोकराः केचिन्नीलाननाः केचिद्वक्त्रांगादं

म. मा.
३८

तुराननाः ४० केचिदूर्ध्वकराः कूराः केचिदीप्तिविलो
चनाः मुंडमालाधराः केचिकेचिकर्णावताननाः
४१ केचिद्गलंडभूषांगाववल्लुः सत्वसंभ्रमाः महा
मान्यामहोत्साहामहादेवात्मजा इव ४२ त्रिसप्तन
वज्रिङ्काश्च पंचसप्तदशाधराः चतुष्कर्णास्त्रिकर्णाश्च
ज्वालास्थाः पंचतुंदिलाः ४३ वाद्यसंग्रामसुरजाध
निनाव्योमहरयन् रणदुंदुभयोदकानिखनाद्यनघो

राम.
३८

षिणः ४४ उद्धोषारणकं कालारणतालाः सुनादिनः
जयघंटादिवाद्यानियुगपदध्वनुस्तदा ४५ रेणुश्च
रणमोहयोर्जघ्नुषुर्गुहमेरयः सस्रनुर्गुहकांसोलाश्च
कणूरणघोलकाः ४६ तथापिनाकवाद्यानिजगर्ज
हिंदिमादयः ववदुदीर्घशृंगानितस्तनुः परहादयः
४७ गगनं प्राप्सुं तैव तं भ्राति नानावर्णध्वजांचलैः शू
लिनः क्रोधवीरस्य वितानमिव विस्तृतं ४८ शुभ्रैर्म

म.म.
३६

ई सुवीराणां चामरेस्वर्णदंडकैः चंद्रिकासुरितं व्यो
मत्तदास्त्रद्वजनीविना ४६ शिरःसुरथिनांतद्वत्करि
त्वं धाधिरोहिणां चलन्मयूरकुंचानांदीप्ताश्रून्
मम हृदं ५० नमत्कणिकटाटोपात्यथिवीमजुनो
न्मुखी वराहदंष्ट्राभंगंचचातुंगस्यभारतः ५१ से
नाद्योषेणदुग्धाब्धिः सुभितोमधुसूदनः तेन जा
गरयांचक्रे शेषपयाकशायिनः ५२ जंगमाविर

राम.
३६

योनीलाइवधावंतिकुंजराः महावदंकुशानुग्रान
यमदोहताः ५३ तत्रतेषाममहन्मार्गेमहासारतरं
गिष्मं तांचतेरुहयाः सादियुक्तायेयुद्धरंहसः ५४
सुष्पादाहरवुराघातैश्शूर्णीस्तारमरेणवः यर्षणे
शुक्रनेमीनामस्पशन्दिबमध्वनि ५५ इत्यखल्यव
लोपेतंश्रीमन्मार्तेउभैरवं विलोक्यानुचरामल्लंकथ
यामासुरासुराः ५६ इतिश्री ब्रह्मांडपु.मह्ला.क्षेत्रव.

म. मा.
४०

अष्टमोऽध्यायः ८ सनत्कुमारः ५ अथागतं महेश
स्वप्ने न्यं सर्वदिगंतरात् असंख्येयमनाख्येयं दीपशस्त्रा
वलीवृत्तं १ इति तं कथयामासुर्देत्यानामधिपेश्वरं म
ल्लंतस्यासुरेन्द्रस्य दूता विष्णोर्नचेतसः २ मल्लासुरः
को सो महेशः किं सैन्यं वृषभेन समृद्धिमान् यस्य प्रा
वरणं चर्ममूषणा निभुजंगमाहः ३ इति चिंतयते वै
रं कोयं कथयत्तलं रेदूताहननं तैर्हि विपरीतार्थमा राम.

४०

षण् ४ सुहृदाममहस्यादिः कैलाशोऽमुजपंजरे नि
धायांदोलितस्तस्यबलंमत्पुरतः कथं ५ अथासौ
लीलयोन्निष्ठचतुर्गशिखरंगतः तस्मादालोकया
मासशंभोः सैन्यं सदेत्यगट ६ तंदृष्ट्वा तर्भ्योदेत्यः
शूराणां दत्तवानाजान् सुरार्हनायशूरायददावैरा
वतंगजं ७ निज्वरध्वंसिनेवैरिसेनाकोलाहलाभि
धं विद्युत्पातायशकटंचतुर्वीजिविराजितं ८ उद्ध

म.म.
४९

ताययचमल्लायचतुर्द्वैतं महागजं देवशल्यायवी
राय ददौ सुरपतिंगजं ६ तस्मै च वाचित्रांगो दत्तः का
श्मीरसद्वपुः रत्नकांचनपर्याणसैराजत्पुष्टमंडलः
१० कुंजरं सैरिष्मास्याय हिमवंतं महागजं इंद्रगो
पंतुरंगं च चतुश्चामरसेवितं ११ सुरेन्द्रदर्पदलनो व
ह्नां राक्षसांपतिः तस्मै कर्पूरतिलकं वाजिनं च
गजाधिपं १२ चामराणि प्रभावंति संनाहं सूर्यते

राम.
४९

जसं वेरिदर्पहरं त्वर्द्धहस्तिनं जयमंगलं अश्वचंडां
शुसंनाहं मल्लं निजकरे स्थितं १४ नरविध्वंसिका
येषां कस्तूरीकवचाभिधं नंदनोद्यानदलनं कुंजरं
च महामदं १५ वाहैश्चतुर्भिः संयुक्तं पद्मरागसम
प्रभैः कां वो जैश्चंडकोपायरथं च विजयध्वजं १६
सिंधुनादाय मन्नालिमाला व्याकुलिताननं प्राक्
ग्राममहासौर्यपरितोषेण सुंदरं १७ इंदुनीलप्र

म.मा.

४२

भावाहाः शिविरंकनकप्रभं यस्मिन्स्यंदनवरंप्राय
ब्रह्मोमुखायच १८ यत्रसिंदूरवर्णाश्वाः श्यामक-
र्णोमनुजवाः तंरथंधूम्रवर्णायगजंनीलगिरिंद
दो १९ उल्लसं नीलमकरंस्वर्णवर्णाश्चभूषितं क
स्मध्वजंरथंसूर्यकर्णायव्यतरंतदा २० ज्वालासु
खःशूलजिह्वःसुरारिःसुरसूदनः करालःपावका
क्षश्चशक्तिंदंतःप्रतापवान् २१ श्रीमाक्षोभीषण

राम.

४२

मुखोदेवसम्बोधतकः निर्जरारिर्गजमुखोरत्नाक्ष
स्त्रिदशार्दनः २२ कालध्वंसीकुंभनासः सिंहनादोम
रांतकः खगाननः खरमुखैः खररोमाखरांघ्रियुक्
२३ ऊर्ध्वकेशः सप्तबाहुर्नरवक्त्रश्चतुर्भुजः हलदंतः
क्षुरदृष्टिलांगलीकरफानन २४ चक्रदंतः खरन
खः खड्गकेशः सुरासनः असिजिह्वः कुंतजिह्वः कूर्म
कर्णस्त्रिलोचनः २५ उदग्राख्योदमुखश्चामरश्म

म.म.
४३

श्रुतं नतः व्याघ्रं धिर्दुर्द्वरोदृष्टः शूलरोमाविनासैः
त्रिनासः सप्तरसनस्त्रिशिराश्चतुःशिराः विद्युत्केशो
ज्वलदंष्ट्रो व्याघ्रवक्त्रः सुदुर्मतिः २७ दुर्मुखः शारभा
कारः पवित्राशीघ्रहजटः तडित्कर्णः क्रोधमूर्तिः पा
सकर्णः प्रमोटनः २८ सिंहनादः कुरनादः खरनादो
श्वहेषितः श्रुंताहस्तः क्रोधहस्तस्तडिद्वर्णस्त्रिपाद
ली २९ नीलाननस्त्रिंशिरांगस्त्रिकर्णश्चंद्रविक्र

राम.
४३

मः श्वेतोदरः शताक्षश्च धूम्राशीवीरखादनः ३० सु
ग्रीवः शृंगखलाहस्तः शूलग्रीवः शिवाकृतः क्रोधम्
निर्महामूर्तिर्निर्मोमूर्तिर्मदोत्कटः ३१ इत्याद्यनेक
देवोद्यान्वाजिकुंजरचामरेः कर्पूरशस्त्रसन्नाहेः प्रि
यवाक्यसुदुक्लिप्तिः ३२ वस्त्रालंकृतितां वृत्तैर्महि
यामासतत्सणात् आदिदेशततः सर्वान्निर्यातल
घुसंगरे ३३ स्वयमारुह्य चोत्तुंगसहस्राक्षं महारथं

म.मा.
४४

सर्वशास्त्रसंपूर्णमंत्रयंत्रविधानवित् ३४ क्षणंम
ह्यसुरोदैतस्तेजसादीर्घितोवफो निर्वाणसमयं
प्रः प्रदीपइवदुःसहं ३५ तद्वद्भूमणिदैत्येशःकुंजर
कंधलालितः चलंचामरखंडानियदुंदेशोलसंति
च ३६ तस्सेनावाद्यनिर्घोषैः ह्युपितासोयराशयः वे
मुर्जळतुरंगालिमिखेणसहसातदा ३७ उच्छलंतुंग
सलिलप्रकाशइतज्जातयः आलिंलिंगहरेःकंदल

राम.
४४

क्ष्मीर्दुग्धां बुद्धिस्थिता ३८ आरक्तनीलपीतामैश्वर्यै
राष्ट्ररितं नमः सिंहनादैश्च देतानां प्रतिशब्देर्महीश्व
तां ३९ शिवराणि जडस्तेषां सहसा वासलालसाः उ
द्वेजिता किं नरास्ते मेनाद्योषेर्दिवं ययुः ४० इति
श्रीब्रह्मांडपु० म० क्षेत्रखंडे देवचर्मनिर्गमो नवमोऽध्या
यः ६ सनत्कुमार उ० अणुध्वं ब्राह्मणदृष्टकलि
कालमलापहं चिरंचरित्रं मल्लारैः श्रोतृणां मलप्रदं
ग

म.मा.
४५

सप्तकोटिगणाकीर्णो देवो मातृर्देवैरवः तत्सेनाधि
कसेनेन मल्लोदैत्यः परीवृतः २ रोषेण ते महासेने
मीलिते तु परस्परं सिंहनादेश्च वीरणां फलं वधि
रीकृतं ३ मिथो मकरतुंडानां संघघट्टशिखं सिच
फेलुरांदोलयामासुर्ध्वजाना मुन्नतां चलाः ४ लला
टपदाश्च मिलकुर्जराणां समंततः आचकर्षुर्महा
वंताः स्वांकुशैरंकुशैर्मिथः ५ योधाः कुतैश्च शूलै

राम.
४५

श्रुताडया मासुरद्रुतं खेरं कूर्चकचक्रांता अमोन्य
मनुलोत्सवा ६ श्रुतादंडांकुंजराणां निजघ्नः कर
वालतः नाडीवीमकराग्रेण धाराधराहताशयाः ७
चचालगोलैर्लाक्षा यः कालो बालश्वाजिगः कल्पां
तश्च तत्रासीत्संग्रामे विश्वफीषणे ८ मिलत्कपोलनि
नदैः कुंजरेः कुंकुमारुणैः ९ एताका रैश्च शास्त्राणां श्रीरु
णां व्याकुलात्मनां १० विचिके रुर्विस्फुलिङ्गाः शस्त्रसं

म.मा.
४६

यहसंभवाः रणांगणोरुतः कीर्णैखद्योताइवतेनिशीः
१० ववर्षुःसमरेयोधाःशास्त्रधाराइवांबुदाः कुंजरस्कं
धसंरुढाःकालसंन्नाहसंवताः ११ निजघ्नःसादयाः
साक्षीन्मल्लैःखड्गैर्भुण्डिभिःचक्रिकासुष्टिद्योतैश्च
घनकंकणदंडकैः ६२ आमुष्टियमदंष्ट्राणांप्रहारै
र्हीरुणैर्मिथःअन्नासंनतुरंगाल्लेकेशाकेशिमहा
बलाः १३ बाणैरुन्नमल्लोहाग्रैर्विविधसुरगान्मिथः

राम.
४६

रथिनः सारथी नैश्वात्रथिनस्तुमलोत्सवे १४ वर्मजुः
शूलशकलान्कतिकाशतशोभितान् धावत्पदाति
र्तुदानि पक्षेरावृतघोरकान् १५ अहोपदातयः श्र
गलोहसन्नाहसंवृतान् निजश्रुः स्फुरिताघातेस्तुर
गान्सदिनोदितान् १६ ज्वलत्फलाभिर्मल्लीभिः कु
जगन्समराजिरे धनुज्यास्फालमुक्ताभिस्ताडयामा
सुरद्रुतं १७ तीक्ष्णशूलप्रहारैश्चरथिनः सहघोरकान्

म.मा.
४७

वितासांपरित्यज्यप्रजघ्नश्चक्रराक्षसान् १८ असान्
विघ्नहयामसुःकुठारेरतितीक्ष्णकैः सोदारोत्प्रहार
णांस्पंदनानांपदातयः १९ केचित्कांचिच्चमुशलेःस्थ
लेलोहागीलादिभिः समरेच्छर्णयामासुःप्रहाररुधि
गरुणाः २० केचित्खट्वांगसंजातैर्घातैःशीर्षाण्य
च्छर्णयन् तथा निष्कासयामासुर्वहिलोचनपिंडकान्
२१ कांश्चिदेकेहलाग्रेष्वव्याचकर्षुःपदातयः तांस्तान्

राम.
४७

निहसुरपरेनिस्त्रिशैरस्रचुंचुरैः २२ केचिच्चक्राणिसु
मुचुस्तीक्ष्णाधारणियजुवाः विससुस्मानपरेशस्त्रैर्नि
त्पंसंशामपंडिताः २३ आफलंभस्त्रयातेननिर्गच्छंति
यथातथा जघ्नःकराणांसुप्रताःकांश्चिदेकेपरस्परं
२४ ज्वलंनिस्त्रिंशसंधानद्यातैःक्षणांगयष्टयः परेषां
द्योगादेशस्थंसतोषादुधिरंपुः २५ हाकेचित्तरूरसं
देशपीडनादहरनसून्र अमेषांकोपवहलाःपतिता

म. मा.
४८

यवनीतले २६ उदगैरंकुशेरुग्रानगरक्रमवतो द्विपा
न ववंधुः पाशजालेन विषया निव योगिनः २७ हलं
जलायमानां शुसंनाहानुद्यतायुधान केचिदक्षौल
यांचकुस्त्रिशूलग्रेणामेदिना २८ सेहिरेपतिता न
शीर्षेगदाघातान् श्रमपदान् श्रीमंतोदर्वचांसीव
तत्प्राणहरणे छवः २९ हेतिघातो छलछोणशोणि
तच्छत्रमंडलाः स्वामिसंतोषकरणानुयुधः शस्त्रपा

राम.
४८

यः ३० सुरांगनाननैः पूर्णदृष्टशुक्तीतचक्षुषः वीरा
मुद्गरघातेऽशतचंद्रनमस्तलं ३१ प्रस्तराभिंदि
मालोत्थाः सुवृत्ताघटिता अपि लेगुः परेषां हृदिये
कुशहाइवदौर्जनाः ३२ कुठारदः कुठारैकधाराहै
धिभवद्वपुः कीर्त्तः पुण्यतरं किंविनास्तीतिचावद
नमस्तः ३३ शितशस्त्रोत्तलद्रक्तपरस्नातारणेषयः
अवनीशोमयामासुरुत्कुल्लाः किंशुकाइव ३४ सु

म.मा.
४६

विप्रहारैर्युयुधः कबंधादिव्यचक्षुषः स्वामिभक्त प्र
भवस्यकः परोवेतितत्ततः ३५ छिन्नकंठाकुटाराग्रै
र्ननृतुः सुभगारणे गजग्रीवांधराः केचिद्गणेशाश्च
दुर्मदाः ३६ रणे विसिरसो वीरादुदुवः खड्ग इपाणयः
दोर्मलावर्तमत्सुग्रं दर्शयंतः स्वयंतः स्वसाधनं ३७
दर्पादुरसि संछिन्नातिर्यग्पक्षोपवीतिवत् तेभित्वा
मंडलं जानोः सुभगस्त्रिदिवं ययुः ३८ पतिताः कर

राम.
४६

कुंभानां पतितानां रथोपरि । अंगारसनिर्मग्नमानसा
इव ते वभुः ३६ नद्यो वहसु रत्नस्रशोणफेणावलीयुताः
हयानां रौप्यवर्णानां यासु हंसायितंगलैः ४० कर्तै
रीभिः समायुक्ताः पत्रैर्वीणविचित्रिताः तरंगादिषु
लोकास्तु शफराद्वरेजिरे ४१ तोमराणि तरंगंतिया
सुकूर्मा इवोन्नताः शिरांसि हतवीराणां कमलत्व
मुपाययुः ४२ मांसाश्च कर्मनिरताः कृतकोलोदला

म.मा.
५०

रवाः इवभातिमदोन्मत्ताः शाकिनोवनदेवताः ४३
कुजराणां तुरंगाणां यासंवाणिमहान्तिच ग्राहता
माययुः सद्यश्चलन्तिचवलन्तिच ४३ जग्मुः शैवल
तांयासुकेशपाशाः सुविस्तृताः केशकेशिमिथो
युद्धे शीर्षेभ्यो येवियोजिताः ४४ अध्यातजहारास्त
सांतीरेतीरेविशेरते परानभोजनेस्तप्ताब्राह्मणा
इवतुंदिलाः ४५ सद्यः शिवप्रभावेनगणानिपति

राम.
५०

ना अपि उतस्य स्वायुधैर्युक्ता यथा पूर्वैरणा वने ४७
देवानां सुप्रताः सर्वे नोतस्युः समरेहताः आर्द्रा इव
मृदः पिंडाः प्राणहीना दिवंगताः ४८ तुष्टुवुः प्रम
थाः सर्वे देवं मार्त्तं उभैरवं जयेति मुनयः - स्तोत्राद
वदन्तु गपन्तदा ४९ अवाच्यन् जयवाद्या निकुसुमा
निदिवः सुराः ववर्षुर्ललितं गीतं मगायन् सुरगा
यकाः ५० इति श्रीब्रह्मां. मल्लसेन्यनथोदशमोऽध्या

म.मा.
५९

यः १० सनत्कुमारः अथस्वेनिहतेसेन्येसंदे
त्योमर्षप्ररितः ध्यातनासापुरोमहः क्रोधाग्निः श्वा
सयोगतः १ वन्तिकुंडेक्षणः कं पमानखड्गः सुभी
षणः शीघ्रं नुदेति नुरगानुवाच निजसारथिं २ ततः
सेनाधियो देवः खड्गदंष्ट्रः प्रतापवान् सुमहापय
दीशं स्वमह्माख्यमसुरेश्वरं ३ कियत्सेन्यमिदं देव
समात्रमिवाधुना नालं तव प्रकोपायतां हलं दीय

राम.
५९

तांमम ४ तवमूर्त्तिः प्रतापोहं संग्रामेजयनिश्चयः हं
तावीरसहस्राणामेकाकीतन्त्रवेत्तिकं ५ मयिति
सृतिदेतेन्दुकथ्यतं युध्यसे स्वयं क्षणं स्थिताद्यस्त
स्पपश्यमेरुणकोशिकं ६ अथासौ देवराजेन खड्ग
दंष्ट्रः समीरितः स्वामिसन्मानतोषेण ययौ युद्धाय
सन्मनाः ७ वाजिनांपंचभिर्ह्यक्षैरथैस्तद्विगुणैः स
ह चतुर्गुणैश्च करिभिर्गजाहृदैश्च शस्त्रवान् ८

म.मा.
५२

वाद्यदुंदुभिनिर्घोषैः सिंधुपानस्फुरन्मदः कृतवंदीज
नस्तोत्रश्चारुचामरवीजितः ६ तमायांतः समालोक
समादिष्टः षडननः युद्धास्वेतिमहेशेनखड्गदंष्ट्रेण
सत्वरं १० प्रसादइत्युवाचे संशेनयानिजयावृतः अ
नेकशस्त्रयुक्स्वामीचतुरंगपरीवृतः ११ मयूरपिच्छ
चमरेस्सेवितश्चुत्रमंडलैः मयूरवाहनतत्रस्तस्थो
ससमरांगणो आवयोः समरेद्यस्यात्सेनाभ्यां किं प्र

राम.
५२

योजनं युष्मत्स्वेतवदद्वाकर्षणदंष्ट्रः षडाननं वा
लसत्तंशूलिनः सर्वे सैन्येन किलरदयेसे संश्रामाय
ससेन्यस्त्वं नष्टशरणावयं १४ याचस्व पोलिकां
दुर्गां नासायां जहिरेकफं नवनीतादने सक्तः कथं
युधाय वल्गासे उत्सर्गयाहिरेमातुर्मुचमुंचाद्यसं
प्रमं कोमलानितवांगानि निर्दयामममस्तयः १५
इति तस्य वचः श्रुत्वा च कोपमुत्तरामसौ विव्याधे

म.मा.
५३

त्पवाणानां सहस्रेणासिदं द्रुकं १७ तेन ते खड्गजा
लेन वाणाश्चिन्ना सुला यवा न विव्याध च सेनान्यं
वाणैः शत सहस्रशः १८ बाणजालं समायातं वीक्ष्या
सो प्रावर्तेती सुतः शक्त्या निवारयामास त्रिमं न्यावर्हि
नाशनः १९ ततः सकुंजरारूढः शफरीध्वजलक्षितः
जघान षण्मुखं बाणैरुच्चैः समरे वली २० व्य
र्थं कृतं मयूरेण समुत्पन्नं न भक्तले संधानं तस्य

राम.
५३

स्वामिनाधिष्ठितेन च २१ संधानं व्यर्थं तां मत्वा वीक्ष्य
काशेन योन्मुखं जघान केकिनं स चः शरेण शरुषं
गले २२ ततः कोपेन पूर्णो सा व विधं तस्य कुंजरं
मनुजकत्रैरिपिच्छाग्रमर्धं च द्वेषस्मालय २३ च
एमुखस्य धनुर्वंशं क्षुरपेणाश्रुगेन च चिच्छेद प्रो
न्नतं दैत्यो ध्वजं मत्वा सिधारया २४ रत्नैर्विनिर्मि
तां सुंगान् किरीटानाश्रुगेः क्षणात् खड्गिस्तद्वि

म.मा.
५४

गुणैः कर्मकुंडलानीषु जन्मनः २५ व्याकुलीरुतो
सोबाणजालैर्नतदातपि ततः कोपेन महता स्फुर
दंष्ट्राग्रभीषणः २६ मुमुचशक्तिमरत्नग्रांशतथैव
विनादिनी कल्पांतज्वलनज्वालानिर्मितामिव दुर्ध
रां २७ दैत्याधमसहस्रेति सतेनाश्रुगच्छिभिः वा
र्यमाणोऽपि हृदये पतन्नस्य च पापिनः २८ विह्वलः
शक्तिघातेन सुमोचास्तन्मदोद्धतः पलायमानं त

राम.
५४

१
सेनं मारयामासुरेश्वराः २६ केचिन्मुसलघातैश्च सु
तरापीडितोरसः रक्ता निराक्षसावेमुदिग्धान्ताम्रां त
चक्षुषः ३० परिघाघातसंभ्रान्तमानसाराक्षसाः प
रे आसन्नमरणा मूर्च्छा माययुक्तत्रसंगरे ३१ पति
तानां च शस्त्राणां धाराभिर्गलितांश्च यः केचिद्भुवं
तिसमरे क्षीरवस्तुपराङ्मुखाः ३२ पपुः स्वेदजलं
केचिन्नुरंगानां च दंतिनां संगक्षीतिरुषाक्रान्ताः के

स. मा.
५५

एपाजीविताशया ३३ इतिश्रीब्र०क्षेत्रखं०खड्ग
दंष्ट्रबधोनामेकादशो ध्यायः ११ सनत्कुमारउ०
हतेसेनाधिपेतस्मिन्ससेनेयशिवात्मना कोटीनां
राक्षसांस्वामीहेमदंडैश्चामरैः १ बीज्यमानोरथा
रुदःशस्त्रविद्याविशारदः उल्कामुखोमहावीरः
क्रोधेनरणमाययौ २ वाजिनांलक्षविंशत्याशत्पार
थांकोटिभिर्युतः कोट्याईकुंजरैर्युक्तोसंख्येयेपद

राम.
५५

गैर्द्वैतः ३ तमालोक्तुतोत्साहंसमराभिमुखंशिवः
गणानामधिपदेवंनुनोदरधिनंतदा ४ देत्येनाभि
हतःसोद्यकिंतेयुद्धेनवालक मधुराणिचखाद्यानि
मोदकप्रमुखानिच ५ कुमारायसुखंगेहेखाद्यंश
स्त्राणिसंगरे सतेनव्याहतःपश्चाद्वाचालत्वमलंतव
देत्यसेनासुहृन्नान्वोमोदकान्कक्षयाम्पहं शिवस्ववा
लकोन्दनंभवतामंतकोधुना ७ इत्युक्तौराक्षसःकोपा

म.मा.
५६

स्रज्वलद्दहनेक्षणः सुसुचतीक्ष्णधारणां शराणां श
तमद्भुतं ८ तन्वशरान्प्रमुखातेन गणेशोलीलया छिन
त् संदधेसौ ततो देवः शराणां द्विसहस्रकं ९ तेशरावा
जिनामंगेकेचिन्मग्नाः सपत्रकाः उन्मार्गगामिनोऽपुव
न्रहयाः सारथिना हताः १० असौ वप्रजमकरश्चूर्णी
फूतोऽपचक्रदा हाहा हतं सुरैस्तत्र तस्ते जाकोपपूरि
तः ११ विव्याधतुरगांस्तस्य बाणैः सारथिनं ध्वजं तंच

राम.
५६

देत्यंगणाध्यक्षो विरथं प्राकरोत्तदा १२ लोहप्रारसहस्र
स्वगदांजग्राहदानवः प्रमंतीतांकुठारेण विच्छेदच
गणाधिपः १३ गृहीतुमुद्यतः शक्तिं यावक्कोधानमहा
सुरान् तावज्जघान गणपः सदंतेनाशुमुष्टिना १४ ता
वत्सनरसिंहो मूलिलेखनखरैकरं तस्य दंतप्रहारेण
प्राणान्नजग्राहविघ्नराट् १५ शिरोपिव्यान्ननयनं ल
लज्जिह्वं चलं छटं छिन्नं पदातिघातेन पपात विशिरा

म.मा.
५७

सुवि १६ विलोकातंहतं देतं तस्मै न्ययो दु सुसुकं अ
मृतस्य गणोः क्रोधा युद्धे नीतं यमस्य १७ तुरंगं कुंज
रं माहारथं सारथिभिः सह अद्यतं सरे दृष्ट्वा दीर्घनि
द्रा मुपागतं १८ उष्का मुखं महासेनं समरे विलोच
नः अशीत्वा वाजिलक्ष्माणां रथैः कोटिद्वयेन च १९
कुंजरकुंजराणां चतुःकोद्या विसंख्येयैः पदातिभिः
अयुतेर्जयवाद्यानां सहस्रेणां नतध्वजेः २० स्वामि

राम.
५७

सन्मानतोषेण स्फुरन्नासापुटद्वयः स्फूर्जच्चंडमुजादं
उत्सर्गदंडैश्चवीजितः २१ चामरैर्कुंजरोमाख्यः संग्रा
मायसमाययो तमायांतंदिशो वीक्ष्यदिदेशजयदिनं
२२ प्राप्सवतं महेशससारूप्यं नागफूषणं त्रिनेत्रं पंच
वक्त्रं च चंद्रमुक्ताद्युज्ज्वलं २३ त्रिशूलादीनि शस्त्रा
णि दधानं चंद्रशेखरं कांचनस्यंदनारुढं संग्रामोत्स
वपीवरं तमुवाच शिवाकारं त्वं महेशोसिरे सुर ते

म. मा.
५८

तेनोक्तं पयाशं शोः स्वरूपं प्राप्नवानहं २५ किं करः शं
करस्याहं तद्वृद्धार्थमुपागतः तमाह कुंतलो मासान
मरत्वं मत्तंतव २६ रेरेदैत्यहतांतोहं कस्त्राताते सरस
तु त्वामित्युक्ता ललाटस्य स्वेदेन ज्योममर्द्दच २७ तत्र
संधाय बाणानां शतलक्षं प्रसूतिमत् आकर्णधनुरा
पर्यकुंतलो मासु मोचतं २८ खड्गं गचालनोच्छालैः
शरांस्तान्म निराकरोत् जयनंदी गणाः शंभोर्धनुरादा

राम.
५८

यसुप्रभं २६ सदधेवाणमुत्तुग्रं धिग्धं हला हलेन
च आहुर्योरस्थलस्फालं तेन देतमना उपत् ३०
वार्यमाणोपि वाणानां शनैर्वै सस्थले पतत् निर्गते
सुसुरंध्रेण वाणे मेनेन सधया ३१ अथासौ शरजा
लेन त्रासपासासनं दिनं ससेनं समरेतत्र युद्धं
त्रप्रभाववान् ३२ पराश्रुत्वोषवं नादीरथा श्वै-
लितं क्षणं सारथिः शारनिर्भिन्नः पशानधरणीतले

म.मा.
५६

धनुर्मुषियुतंस यश्चिच्छेदध्वजमुनर्त तेनद्रवद्रथे
नाध्वःसुफितोमुखमोदनात् ३४ पलायमानं देवा
नासेन चूर्णीचकारसः मर्द्देनैश्चक्रनेमीनां स्वांग
कुंताहतेर्गजान् ३५ घातयामासतुरंगांश्च स्रपाते
श्वदारुणेः एवं संक्षीयमानेन यसेनैर्नयचलद्रणे
क्रोधेनाहरितस्वांतः संवर्त्तन्निविलोचनः अन्यथा
रथिना युक्तः सिंहनादं चकारसः ३७ तेन सर्वे हतं

राम.
५६

सेन्यं देत्यानां शरवृष्टिभिः विव्याध कुंतलो मानसा
ग्रेयेनाश्रुपत्रिणा ३० सपत्रीशोषया मासामृतं तस्य
हृदि स्थितं ततः सविह्वलो देतो ममश्च सुरभ्रतदा
३६ हतेतस्मिन् राधर्षो श्रीमता जयनंदिना पुष्पा
णि मुमुचुर्द्वा आशीर्वादानृषीश्वराः ४- इति
श्रीब्र० सेनखं० उल्कासुखकुंतलो म्रोवधो द्वादशोऽध्यायः
सनत्कुमारः ५- ततो हतेषु दैत्येषु सेनानी सेनिकेषु च य

म. मा.
६०

हृत्तंसंगरेतस्मिन्श्रूयतांतद्वीश्वराः १ मणिमल्लो
रुषाष्टोर्णोरणवाद्यमहोत्सवो नावुभाचपिसंग्रामेति
हेतांक्रोधनिर्मेरो २ उवाचप्रातरंमल्लंमणिः क्रोधो
दुरस्तदा दैत्याज्यमहाभाषोदयंमेपश्यसंगरे ३ यः
स्वयंजगतांनाथः शक्रादिसुरसृजितः सयोधायजयं
तस्मिन्नमेवासलमेतवा ४ पराजयजयाप्तामेजय
एवमुनिश्चितः इत्युक्तासिंहनादेनजगर्जमणिकासु

राम.
६०

रः ५ त्रैलोक्यं हरयामास स्वशस्त्रप्रतिरावतः चेलुः के
लाशशिखरेव हृदि स माधयः ६ दंढानां किं न राणां च
दृष्ट्वा लिंगनाति च कंठं पुरैः कमलालिलिङ्गप्रतिश
ब्धीः ७ सिंदूरौ हूलनशिखामायावीतुंगमूर्तिमान्
लिखद्वत्किरीटस्य कोटो नारिदमंडलं ८ शोभितो वा
हुविशत्पारक्तचंदनचर्चितः तडिल्लस्य प्रतीकाशः क
ण्ठकुंडलमंडितः ९ नीलमेघावलीछत्रः सर्वयुधलस
त्करः जपाकुसुममालाभिर्दर्पन्तुर्हृत्पुजागलः १०

म. मा.
६९

पदातिगिरिसारेः स्वेः पदनासेर्महतीतलं पदेपदेवि
नियमनोऽमुमप्राययोरारो ११ तमप्रागतमालोका
श्रीमन्मात्रेऽकैरवः प्रहसन्वारयामाससंग्रामायनि
जान्वाणान् १२ मात्रेऽकैरवः ररेगणाः स्रण्युड्वी
क्ष्वध्वंखलुमासकं शौर्यवीक्ष्यमहेशस्य राक्षसस्य तथा
वलं १३ वप्रवर्गैरवस्तद्वत्पदातिः समरेक्षया सिंहनादे
नमहताक्षोभयामासरोदसी १४ तमुवाचमहोदेवः
केनत्वमसिर्वंचितः शिक्षायांचासदाश्रेयोभिक्षुणांस

राम.
६९

सरेण किं १५ श्रुतेति तस्य वचनं त्रिनेत्रः क्रोधमूर्च्छितः
दुद्रावतं दुःशात्मानं स्फुरं नासापुटद्वयः १६ लोहभारस
हस्त्राणां गदया काशतुंगया जघान मूर्द्धि सहसा जहौ
तां च सखेत्कान् १७ अवीवदञ्च यो द्वारं तुच्छं मैखते
वलं उतुंगो सिचपीनोऽपि निःसारत्वात् न्महालघु १८
तदा कर्णवचस्तस्य पुनारोषात् न्मदोद्धतं अहिंसवाणे
वैगेन सहस्रप्रसवसमैः १९ नानागतान् शरान्वीक्ष्य
करवालेन सोऽपि नत सम्पग्निर्तेन्द्रियोगी चित्तेन
यो

म. मा.
६२

विषयानिच २० ततः सराससः चूरः क्षुरप्रणो शाता
धिकं सहस्रसंदधेयायां शरणामग्निनेजसां २१ अ
स्मीचकारतान्वाणां कुंकारेणामहेश्वर तमताउपदु
मेणकिरीटेषुमहेषुणा २२ उज्जग्मुः स्रवरत्नानिख
नित्रेणकरेयथा अम्यधावन्नतोदेतं सहस्रीभैरवः
स्वयं २३ चंद्रहासेनतीक्ष्णोणसहसास्पशिरोच्छिनत्
तावत्शरणास्योभूतमुजंशंभोर्ददेशच २४ ततः कर्त्ति
कयाशंभुसंजयानस्वयंरुषा शस्त्रिकांतांमुखेने

राम.
६२

वज्रग्राहयुटिका मिव १५ अथशकुल्लिम्बलेन छेद
यामास तं जवात् उरुस्थले पृथ्वंशे यथा भिद्यति तत्
क्षणात् २६ देवेशो यथाभवत्तुंगस्तुरंगवदनस्य एणात्
चकार हेष्वा मत्तुग्रां जगत्सोमविधायिनी २७ ओई
चंद्रेण वागो न ग्रीवां तस्या छिनच्छिवः तस्या सीतको
जरी ग्रीवांशुं डादंड विराजिता २८ तां जयानकुधारे
गा तीक्ष्णधारेण मूर्ध्नि ततो सौतुरगारुहः साही
स्यादुग्रखड्गवान् २९ निहन्यमानः शस्त्रोद्येदुर्धगे

म. मा.
६३

सौ महेश्वरं जयानकरवालेन मुजमधेमद्योदतः
तेन प्रषण्णनागेन्द्रः प्रहारेण च खंडे च ततो मुमोच
सहसा बहुस्रुंगिरिजापतिः ३१ ३१ सतेन व्याकु
लीकृतः पपाताश्वेन संयुतः जले यत्र तुरंगाखमप
तीर्थमुपपद्यते अथ नारी च तीक्ष्णायै ब्रह्मांडं समष्ट
रयत्त दत्त राज्ञः शिवं लक्ष्मीकृत्य सर्वं निरंतरं अंगोत
स्पशराः शंखो विश्वनाद्व नटस्य च ललाटपट्टे मुकु
टकपोले कुंडलद्वये ३४ मुजेष्वक्षसिद्धिरालम्बा

राम.
६३

सग्राः समंततः स्वंधयोर्नोमिदेशे च ग्रीवां स्वंधद्वयां
तरे ३५ मुंडमालाशरैर्भिन्नाः शंभोर्देवस्य संगरे मृत
स्य मरणं प्राप्नुमहो चित्राविधेरितिः ३६ अकुं धनश
रनिभिन्नाः शिवस्त्रपासुजंगमाः देवैर्नामत्रिताः क
लाश्वरेजुः फणान्विताः ३७ अदुनो मुंडमाः शंभोर्दे
राज्जरम - सदा देवराजस्य वाणे हि वैरिस्थानस्थि
तेः फलं ३८ अथ तंदुर्दुरं दृष्ट्वा महावीरमणिं शिवः
ज्वलं ज्वलनसंकाशं मूलमुग्रमुमोच ह ३९ तदाहतं

म. मा.
६४

परसुनाचक्रखड्गशोकरैः निवार्यमाणं दैत्येन प्रा
प्तं कर्मैव पूर्वजं ४० तेनोरसि विनिर्भिन्नस्त्रिभूलेन
सदैव गृहं पयात विह्वलो म्रमौ म्रमं लोचनपुत्रिकः ४
१ दातुं मूर्द्धि पदं शंसु यावदुच्चा लयत हो दैत्येन परया
मत्तया स्या पितं नितमूर्द्धनि ४२ कया स्पसीति देवेश
वेरेण परि तोषितः दृष्टो स्पंतेरणे मृतुस्तानं मुंचामि
सर्वथा ४३ निजशौर्येण सन्तुष्टं सुना वज्रगदीश्वरं ह
ष्टं साक्षात्कृपा पात्री म्रतो सो दैत्यपुंगवः ४४ मनिरुड-

राम.
३४

नमस्तेस्तनाथायसर्वतिर्यामिनेनमः नमोनागेन्द्र
शायनीलकंठायतेनमः ४५ नमोरोद्रायरुद्रायनमस्ते
दानवारये नमः शुद्धायशान्तायकैवल्यपतेयेनम ४६ न
मोरत्नावलीचंचन्मुकुटायसिपाणये नमोदेवायम
हतेनमोगंगाप्रियायते ४७ नमोदयासमुद्रायदेवदेवा
यशाश्वते नमः कमलकिंजल्कपुञ्जपिञ्जरतेजसे ४८
चंद्रचंचकलामौलेत्रिनेत्रायनमोनमः मयूरपत्रचम
रवीज्यमातायतेनमः ४९ सप्तकोटिगणकीर्णसैन्या

म. मा.
६५

यशिवतेनमः नमस्त्रिशूलहस्तायनमस्तेत्रिगुणात्म
ने ५० नमःपरमहंसायनमःपात्रधरायते नमःकारु
णप्रणयनमस्तेस्वस्तिकारिणे ५१ नमोभक्तजनाने
दविधानविधयेनमः नमःपरमकैवल्यदायिनेविश्वधा
यिने ५२ रुमरुमरुशंकारकारिणेतेनमोनमः मातैर्ज
सैरवतुष्टोहंतवयुदेनमणेभक्त्याचरणया ५३ वरं
वृणीष्वचित्तस्थं तुभ्यंदास्याम्यहंततः मनिरुवाच यदि
तुष्टोसिदेवेशहृपयामणिमूदन ५४ मत्कृतंयद्रवत्सो

राम.
६५

त्रमसुषुपठनान्तरां जायेतलक्ष्मीरतुला दानादिश्वो
पकारिणी ५५ सर्वमोगप्रदापुत्रवाजीवारणसुंदरा मो
क्षश्रुतेरणो शौर्यवाणी नवरसोज्वला ५६ मञ्जिरस्तव
पादधोमूयादिवनिरंतरं तुरंगमहितंरूपंमदीयंतव
संनिधौ ५७ मार्तण्डमैरवरु मणोरुतेतवयाययतेतते
सविताश्रवं तं पाहिपरमंमोक्षंशाश्वतंममशासन
म् ५८ शुभावतामावयोर्युद्धं सिद्धयः संतु सर्वदा ५९ इ
ति श्री ब्रह्मांडपुराणमणिकासुरवधोनामत्रयोदशोऽध्या

म. मा.
६६

यः १३ सनत्कुमार उ. अथ तु सोमहा देवो मणोर्षे
त्वा प्रसन्नधीः क्वाता तस्येति ह्यप्यामस्त्रं रक्षितुमिच्छति
१ उवाच विष्णुं देवेशं मस्त्रमाज्ञापयेति च तंगत्वा ब्रूहि
पातालं याहि शेषैर्जनैर्हृतः २ भवन्तु सर्वे मुनयः त्वाश्र
मे ध्रुवोत्सवाः प्राप्नुवन्तु सुराः क्षमायां प्रतिष्ठाप्य जना
नि च ३ संतु यत्तु क्रिया विप्रानि व्योकुलितमानसाः दिव्यं
तु सर्वे राजानः पालयन्तु महीतलं ४ यत्तु भाग्यश्रुजो देवाः
संतु त्रिदिववासिनः नीचे त्वा सधुना युद्धे भो रवो यंहनि

राम.
६६

ष्यति ५ इति शंभोर्वचः श्रुत्वा देवराजं जगाम सः ए
काकी गरुडारुहो विशस्रः शान्तिमूर्तिमान् ई उवाच
तं महादेवं मल्लैर्मल्लैर्नृजितः रणे स यमिता देवा व
हवस्ते तथा वलं ७ अन्येऽपि भ्रातरः पुत्राः सगोत्रा मि
तवांधवाः शालकाः शुशुराः क्रूराः सेवका हृदयंगमा
ः ८ प्रमत्ता दंतिनः प्रोदावाजिनश्चुमनोजवः अनर्था
स्तघटिताः शकटारथिभिः सह ई पदानयोऽप्यसंख्य
या भ्राता पित्राणवक्षसाः तयाद्यानयिता पुड्डुर्म

म.म.
६७

दांधेनमस्यरे १० इदानींशरणांगत्वादेवंमार्त्तुकेर
वं श्रीघुरसातलंयाहिशेषेदेतैःपरीवृतः ११ प्राणा
नवनिजान्मस्यक्रोधीमार्त्तुकेरवः कल्पांतकेलिर
सिकस्तेनयोद्धुंनचाहसि १२ तस्यक्रोधानलेदेत
मानेदेहाहुतिःपतेत् प्रत्येपिचसंजातेमापनवि
षमस्यणं प्रह्लादसकुलोत्पन्नस्तस्मात्त्वांयोजयाम्य
हं हितायकृपयामस्यमद्वचःशृणुसर्वथा १४ म
स्मृत्वाच भगवत्सामहंयाचेतन्मदेहिप्रसादतः

राम.
६७

स्थातव्यमस्मिन्भवतायावद्योत्सामहंसणं १५
तत्सैवमसिबवक्त्रेजानीहियतितंसम त्वांस्वामि
यः पूज्यः पूर्वजानांगदाधर १६ स्थित्वापिशेखरेतुंगे
युद्धं पश्यममेशितुं शंभुनातद्गणैर्वापिप्रातासैवैः
परीक्षितः १७ गिलितस्त्वक्मृगयेप्रज्वलज्जटानुलः
विदार्यजटगन्धेषांतद्रक्ततरुनीषुच १८ नावगाहै
कृशंयावत्तावंदाहोनशाम्पते बुभुक्षितानिशस्त्रा
शिदेवशोणितपाणिमे १९ तृप्तिनयांतिपरमांन

म. मा
६८

यावज्जीवितेन किं सुरदेहो छलदुक्तविंदुसिक्तमिवां
वरं २० यावन्नकुर्वे गोविंदसुखांतावन्नमेकयं कैर
वंशगणस्तस्य किं योत्स्येति मया हरे २१ तृणानि पा
वके नैव शुष्कानि बलवन्तपि अद्य निस्त्रिदशः स्वर्ग
पृथ्वीनिर्माणं युषाद्ये च २२ रसात्तलमना गालं कुहे
मयि सुरांतके दंष्ट्रा चर्वणनिर्घोषनिर्जरा नमयित्वा
दत्ति २३ स्नातृशोकज्वलचित्तेनालंपानायसागरः
नारायण उ. रे मल्लशृणु मे मंत्रं वै तस्मिन्निमाश्र

राम.
६८

य २४ पतंगवृत्तौ मरणं नीतिरौषास्पदं वृथा मल्लउ
वाच निज प्राणमया केचित्सर्वं मुचंति ये जनाः २५
पचंते कुम्भिकाकेषु नरकेषु समाहं सतं इत्याद्यनेक
शपथान्कथयामासुदेवराट् २६ शूराणां हृणवत्प्रा
णाः क्षतनिशुपिनां रणे २७ इति श्री ब्र. विष्णु इत्यं
नाम च. १४ सनत्कुमार उ. विष्णुना वार्यमाणोऽपि क्रो
धाक्रान्तः स देवराट् संश्रामाय पयो मल्लो जयवाचम
होत्सवः १ सर्वशस्त्रास्त्रसंयुक्तः सर्वमायान्वितो रथी

म. मा
६६

हरिचंदनकस्तूरीकुंकुमागरुलेपनः २ सिंदूररेणुनि
करसंराजन्मूर्द्धैजछटः आमेषमंडलेतनुनीलिजीम्ह
तसंनिभः ३ रचितः कालकूटेनधात्राकिंकजलेनवा
पतस्योमाश्रयसंभः शक्रनीलमयोपथा ४ चलच्च
मरुंदेनतुंगोनीलगिरिर्यथा रत्नप्रपणमालाभि
र्मेरुशृंगाकृतिर्वभौ ५ उत्तुंगेनकिरीटेनलिलेखज
लदावलिं तस्यतोडरुंकारैः सुभितः क्षीरसागरः
कृतवंदीजनस्तोत्रः समरोत्सवपीवरः महाकाल

राम.
६६

स्ययोद्वासोवर्णनातिगसद्यशाः ७ संग्राममेदिनी
प्राप्यसिंहनादंचकारह तेनमेरुस्थनक्षत्रमालाते
लमिवागता ८ केल्लासेमीतिकंपेनपार्वतामुकुथेप
तत् वाडवः सेवतेफोधिंतत्कंपशमनेछया ९ फरमि
कारभराक्रांतः शेषोपिचलनोद्यतः गिरयः कंपिता
ः सर्वेससिद्धमिथुनास्तथा १० अब्रणेनस्वसेनेनव
हलेनपरीचता तस्यसासनांमालोअद्यतमारीसमुत्थि
ता ११ मुष्टिनादायवेगेनफत्रामयंतीहकुंजरान् कुंज

स. मा.
७०

रेणजघानैवंतुरंगेनतुरंगमान् १२ हयसारथियुक्ताश्च
रथांचिक्षेपसामुखे पलायमानान्पदगांजिह्वालंबया
वृत्तान् १३ चचर्वचमहारावैःसशस्त्रानैतपुंगवान् द
ईन्दुसं पातैर्माययाप्यतितांवरान् चूर्णीकृतंश
स्त्रलोहंदशनैर्वज्रसंनिभैः कस्मीकृतंजाटरेणतस्या
स्यान्नद्रसायनं १५ बह्वैवलमत्तुग्रंपरापुष्टिश्चतस्र
ण्यात् १६ सैन्यग्रासेनहेमारिग्रासमात्रंममासिहि दे
तेनाभिहतासैर्वदिव्यरूपंवभारह १७ ववर्षसायकै

राम.
७०

देत्पुंमेयमालेवपर्वतं नाल्यामपिअथांचक्रुस्तेवाणा
देत्पुंगवे १८ रणाकंइतिकंडोलेकंडूशातैवचाभव
त उद्ग्रास्यगदयाओम्निजयानसहसोचतां तांगदां
तलहस्तेनधृत्वाशूलंसुमोचतं तंशूलंसुष्टिनादाव
तांचविक्षेपदेत्पराद् २० अतोउपसाखड्गेनस्कंधेदे
त्पंतुरंगहसा सबाहुपतितस्तस्यस्कंधेनसहभ्रत
ले २१ सुखावशोणि तंतत्रशौशातीर्थमभ्रंतदा अ
न्योपिबाहु रजनिदेत्पराजस्यतत्सणात् २२ तथाक

म.मा.
७१

टककेयरमुद्रिकाखंडमंडितः अथसाधैरवंनादंविधा
यगगनंगता २३ तस्माद्वर्षसमरेशिलावृष्टिमहो
यलां उत्पन्नतचदैतेंदो व्योमतावन्महीगताः २४
सुवमप्पागतोदैतः शरैस्नामप्यताडयेत् अमोया
स्ते शरास्तस्यविभिदुःसहसावपिः २५ शतंशिरसि
वाणानांकुचयोः सप्तसप्ततिः श्रीवांयामुरसिस्कंधे
शतानिचष्टयकृष्टयकृ २६ नाभिदेशेललाटेचवक्ष
सर्वोश्चुजाचुनोः अंखेयाः शरालेगुरितितांविद्ध

राम.
७१

लीलतां विलोक्य शंभुः समरेदैनस्यामि सुखोऽस
वत् हृद्यंगवीनराशेशुकल्पातदहनो यथा २८
इति श्री ब्रह्मांडपु. धृत मारी युद्धे नाम. १५
सनत्कुमारः. मार्त्तण्डभैरवं देवं आजहारा सुरस्तदा
शौर्योऽस्य प्रमत्तोऽसौ याहीति निजपर्वतं १ मदीयं
वदीयं च देवं तुल्यहेशिव त्वमेकाकी हृषारुदाः से
वितं कुजरैरहं २ मयि दिव्यानि वासांसि त्वयि चर्म
सृगाविलं मय्यस्ति कांचनी मूषा कालाः त्वयि शु

म.मा.
७१

जंगमाः ३ सुवर्णरत्नसामिश्रं लेपनं चंदनस्य मे वे
नास्थिचूर्णसहितं सस्मते प्रेतफल्मिजं ४ एकातेति
पुराणास्त्रीमेसहस्राणि योषितां इदानीमत्युरः को
स्ति विष्णुः स्त्रिभुवनेश्वरः यो ह्रुत्वयेति सहसा ब्रुवाणः
किं नलज्जसे उन्मत्तकरिणास्पृष्टो दर्पोत्पोत्री करोति
किं ६ अलं सागरपानाय मशकेन पिपासुना प्रलया
ग्निमहाज्वाला किं पतंगेन शास्यति ७ किं कल्पमेघ
नोदाय कल्पते व्यजनानिलः मेरोरुन्मूलनोद्योग

राम.
७२

कुरुते किं महोदरः ८ वदंतमिव देते मंदं जयाननिशि
नैः शैरे दुर्वा कच कोपसं पूर्णः शिवो मा त्वे उभै रवः ९
शरां स्नान्य हि शैने व निवार्य दनुजेश्वरः उदग्रकरवा
लो सौ शिवं दुद्राव वेगवान् १० तमा यांतं समालोका
दुर्धरं धीरमानसः तीक्ष्णाग्नेः सायकै रुध्रे स्नातया
मासभै रवः ११ आक तै रिमुखा वाणामग्रास्ते तु पि
नाकिनः दैतांगेषु न मे नै सौ न खलुरुजामपि १२
अथ शंकुः समुत्पत्य दर्पधारा सिनाजवात् बाहौ वा

म. मा.
७३

मेमहादेतेमताडयदनंतरं ९३ अवादयडुमरुक्कमा
ब्रह्मांडंमहारवं शिवश्चशतनादेनगगर्जदितिजे
श्वरः ९४ तयोःप्रवचतेयुद्धमद्रुतंचतयोरिवा सुमेरु
स्तुलनांयातिगिरिणामृतमेनकिं ९५ तत्रासुत्कुंज
तदेतोव्योमसुंगःसुदारुणः यस्यलांगुलविशेषैःसु
प्रिताःसप्तसागराः ९६ रसेनप्लावयामासुर्गिरीन्सर्वा
नद्विजोत्तमाः प्रचंडसुंडादंडस्पृताःप्रोचुलितस्य
च ९७ पलायंतेग्रहाःसर्वेनक्षत्राणीदृष्टास्करौ वि

राम.
७३

हायशैलगेहानिसिद्धानामिश्रुनानिच १८ ननर्द
गजराजोसौसहस्रधनगर्जितः तेनर्ददानिमेषानो
फूमौपेतुर्नमस्तलान् १९ निरस्कारयुतेनासावता
दिशशिसंभृता खड्गंगेनप्रलंबेनसन्नाणेनेवमूर्द्धनि
चर्मणातच्चखड्गंगेवभारोपरिचोपरि जहासतंस
हादैत्योत्तानेवलेमितिब्रुवन् २१ ततोमत्स्रंकर्षदी
शस्त्रंमुमोचरुषावशः आताम्रज्वलनज्वालावभ्रुव
गिरियस्तदा २२ अस्त्रपातेनपादांसिसमुद्रेपाक

म.मा.
७४

माययुः आमेषुमंडलेधूमोतदमग्राश्रुतारकाः २३
लोचनानिमहेन्द्रस्वारिसुचंतिहेट्टिजाः विस्फुलि
गैर्दिशोदग्धास्तखोप्रस्मतांगताः २४ तदाखगग्नि
संघट्टाद्योमस्फुटिहमिच्छति धावन्तितुरगास्वेरमर्द्ध
दग्धाश्रुदंतिनः २५ अपरुवन्नद्यसंजा निलोहशे
वाणितत्क्षणात् तत्पञ्चुर्लोहसंनान्दाहकर्मक
रामृशं वीराः पशतयोवाहाः सादिनोवाहकाअ
पि अहोशस्त्राणितज्ञानिकरतोमुमुचरणे २७

राम.
७४

लुप्तमुष्टिवतोयुद्धे प्रज्वलनिमूर्द्धि मूर्द्धजाः चलं
तिचमराण्यत्र सुष्ठु त्राणि ध्वजांचलाः तत्र कञ्जले
तामायुरस्त्रज्वालावलीहताः किलाश्विदपिरारा
वैः सर्वमाश्रितेनमः तदन्तर्द्वारा स्फोटामहर्षा
गेसमुद्गताः क्षणं व्याकुलितो देवस्तस्यास्त्रस्य प्र
भावतः ३० ततो सोमैर्यथीराणिर्मह्वनामामह
सुरः असुंच नो दिरं चास्त्रं ततः श्पामलितेनमः
३१ अग्निरस्त्रस्य निर्वातस्तेन धाराभिर्वृष्टिना

म. मा.
७५

वाष्पोष्णपित्तसेतुं यथा सापदिजोत्तमाः ३३
लेगुः पाथां सिधारणां संतप्ताः शैलसानवः दाहोत्ती
र्णतया मेरुर्वर्षोत्कर्षमुपागमत् सिंसिस्वरकराण
त्रशस्त्राणिसकलंदधुः पानीयस्य पदंसद्युः सेनयोह
मयो रपि ३४ लंवमानैस्तदा मेधैर्व्योमनीलांजनप्र
प्तं राजकालखेलस्य श्रीमान्नसिवापरं ३५
वर्षोपलैरतिस्थूलैः पतद्भिव्योसमंडलात् शिरां
स्पष्टोदवीराणां दानवानां समंततः ३६ करका

राम.
७५

यात दूनास्तेपश्चाद्दुर्घरसर्जनैः तुरंगाः पूर्वचरणैः
दुंदुबुव्योन्नि सांबुनि ३७ वर्षादृषद्भिर्निहताः सश
र्षाणामृद्धे सुपदातयोरणव्याः पलायंते पराश्रु
त्वाः धारासारसमूहे श्रुत्वा सः सर्गश्चमृतं प्रल
या र्णवमानेन च चालसलिलं क्षणात् ३८ शभोर्गणा
नां वाचंति देत तूयो गि सर्वशः वारुणास्त्रजलोये
नधीडितानां द्विजोत्तमाः ४० तरेतितुरगावारिष्कु
रंन्नासायुटद्वयाः खेलेति करिणः शृंगदंततां इव

म.मा.
७६

उंवराः ४१ निमज्जयन्ति धारेण लोहनेमिरथांगकाः
तत्रास्त्रशालिलो मोधो वाजिनः स्रवतो रथान् इति
सेन्यजले मग्ने दृष्ट्वा सौमणिस्वदनः जलं निवारया
मासमारुतास्त्रेण सत्वरं ४३ शोषितं जलं विस्मरि
नमो गंजलधिस्थितं दिगंतं हलवनीतं दैत्यसेन्यं
तथा लघु मुमो वायमस्य दैत्यैः पन्नगास्त्रं सुदरुणं
तेनास्त्रं वायुगिलितः सेना दष्टा च शांभवी ४५ गा
रुडस्त्रं ततः शंभुर्मुमुचे तस्य पन्नगाः सेन्यमस्त्रासु

राम.
७६

रम्भापिययोभीत्पारसातले ४६ शंसुः पाशुपतास्त्रे
रासंत्रितेनजघानतं त्रिभूलेनसुतीक्ष्णेशादैर्नमस्त्रे
रणांगणे ४७ निर्वीर्यमानं तच्छूलंगदयासुहृदश्च
शरेर्मुहुरथातैश्चशक्त्याचक्रहृदतया ४८ शङ्केण
पर्युनाकुंतैः करवालेनलांगलैः पपातहृदिमक्षेप्य
हृद्वेसानिरिवाहुतं ४९ ततोहाहाकृत्यैः क्षणादपि
पलायितं रणेमैक्षोस्त्रसंचक्षुः पपातवसुधातले
५० युष्मसेरेमयासाहै प्रहसंनिहितंहरः चरणंमृ

म. मा.
७७

हे निरुषाददौ मल्लस्य संगरे ५१ शंभोः पदाब्जसं
स्पर्शात्तस्य शान्तयिदुर्मति निधाय मूर्द्धि चरणं वा
स्पर्शरितलोचनः नुनावशं सुंपरया मत्तया मल्ल
सुरसदा ५३ इति श्री ब्र. मल्ला सुरभौ त्रैउपैर
वयुद्धं नामधो. १६ सनत कुमारः जीवशेषो
लो है तः परेश कृपया वृत्तः स्तोत्रं चकार मल्लारेः
मृणुध्वं तद्विजोत्तमाः १ मल्ल उवाच पापे हं पा
पकर्म हं पापात्मा पापसंभवः स ग्रं दुर्मति पं

राम.
७७

काव्योमांससुद्धरशंकर २ जीवाः स्वतंत्राः वरतत्वे
नेवशंभोमवतमी त्वंस्त्रधारः सर्वेषां कमेणी ह
शुभाशुभे त्वंस्त्रिहिकर्ता जगतां त्वया सर्वमिदं तत्
यसां दैत्या विपिना किं त्वं जानासि परेश तत् ४ बुद्धि
रूपस्त्वमेवेश यदा नुदसिलीलया तथा चराचरं का
र्यं जगदेतत्प्रवर्तते ५ यो देवः सर्वभूतेषु बुद्धिरूपेण
वर्तते नमस्तस्मै नमस्तस्मै नमस्तस्मै नमस्तस्मै नमः ६
यो देवः ० मो हरु ० नमस्तस्मै ० ७ यो देवः ० शमरु ० न

स. मा.
७८

स. ८ योदेवः० कामरु० नमस्तस्मै. ९ योदेवः० स्रम
रु० नम. १० योदेवः० धर्मरु० नम. ११ योदेवः० ह
र्षरु० नम. १२ योदेवः० क्रोधरु० नम. १३ योदेवः० म
हरु० नम. १४ योदेवः० दंष्ट्ररु० नम. १५ योदेवः०
अहंरु० नम. १६ योदेवः० आत्मरु० नम. १७ योदे
वः० वीररु० नम. १८ योदेवः० क्रियारु० नम. १९ यो
देवः० शक्तिरु० नम. २० योदेवः० शौर्यरु० नम. २१
योदेवः० मृत्युरु० नम. २२ शौनै योदेवः० ज्ञानरु० नम.

राम.
७८

योदेवः० लोमरु० नमः० २४ योदेवः० विद्यारु० नमः० २५
योदेवः० शक्तिरु० नमः० २६ नमः० कारुण्यरु० नमः०
संसारहेतवे नमः० प्रपंचविदुषे प्रपंचरहितायते २७
नमस्ते विष्णुरूपाय शिवरूपायते नमः० नमः० परमहं
साय नमः० शिवाय नमः० नमः० सूर्याय नमः० वायुय
लरूपायते नमः० नमः० त्रैलोक्यनाथाय नमः० रवाय नमः०
नमः० २८ सत्त्ववात्सल्ययुक्ताय नमः० त्रिपुरसे दिने नमः०
त्रेणमक्षदेवस्य परितुष्टः सदाशिवः ३० प्रवाचर
तु

म.मा.
७२

एते देवो वृणीष्वेति वरं परं मन्त्र उवाच देवेन्द्रो दासतां नी
तः प्रतापेन महीयसा ३१ निर्विशंकं सुखं मुक्तमप्राप्यं त्रि
दशैरपि परलोकस्य काचिन्नातयिदृष्टं परावरे ३२ की
र्तिलोके रणे मृत्युर्मेवान्मोहाज्जगत्पते प्रार्थनीयं कि
मस्तन्यत्रथापि प्राथये शिवं ३३ समाभिधानं सर्वतेना
ममूपात्सुरेश्वर शिरः प्रेतं च पादाधस्तात्तुते मम सर्वदा
३४ छेदपादादिभक्त्या येन वतं पर्युपासते तेषां शीघ्रत
रं वांछां यदि तु शोसि शूरय ३५ यन्मया भवतस्तोत्रं ह

राम.
७२

तं प्राणप्रयाणके प्रत्यहं तस्य पादेन न नृणां सिद्धिप्रः
दोषव ३६ नरो गो न च दारिद्र्यं न लोभो नाशुभा मतिः
नासौ ख्यं न च मात्सर्यं तेषां भवतु सर्वदा ३७ सरस्वती
रसमयी वक्त्रे लक्ष्मीर्गृहेषु च भक्त्युदेके शादेवेश तां
जनाः पर्युपासते ३८ तेषां तं सुलभः स्वामिन् प्रसन्नः सा
सदा शिवः श्रीमार्ते उभैरुवाच तृष्टो हं न वक्ष्ये न भ
क्त्या च परिपूर्णाया ३९ तया यत्पार्थितं मह्यं तदस्मिन्
मशासनात् सनत्कुमारः मल्ले च विलयं प्राप्तेय

स. मा.
८०

द्वायाजगमुरुद्धताः ४० मस्वस्यपुत्रांपंचैवकुंभःशरल
स्तथैवच देवगंधर्वनामासौ तथा लोहागलाभिधः ४०
महाबाहु रितिख्यातोमत्तजाइत्युपेक्षिताः तथापिप्रो
कुलद्वर्पास्तां कुशापसदाशिवः ४२ सूर्यमेवंविधाम्
स्वाः शैलतां व्रजतां शुच ४२ इति श्री ब्रह्मायुः सदाशि
वस्तुतिर्नाम सप्तदशोः १७ सनत्कुमार उः अथ स
प्रसमाह्वयपुत्रान्धर्मस्य तान्मुनीन् सन्मानपूर्वसानंदव
भाषे चंद्रसेखरः १ निहतोसौ महादेवः शत्रुमेद्वलो

राम.
८०

कटः लीलया निजयेदानीं सर्वोर्ध्वं सुखमीशिते १ मह्य
प्रसाद इत्युक्ता प्रणिपत्य महेश्वरं शिवं विज्ञापयामासुर्भ
वित्तमं स्वयं भुवा ३ देवेन श्रीमन्नाचात्र रक्षार्थेनः कृपा कृ
ता कलिकालकृतेर्दोषैः पीडितानां सुखाय च ४ तथा स्वि
त्तिप्रतिज्ञाय विजयशक्त्या युतः शिवः लिंगद्वयमभ्यस्तन्न चं
चत्कल्पतरोधरः ५ मार्गशीर्षे मले पक्षे षष्ठांकारे शुभालि
नः शततारा गते चंद्रे लिंगं स्पादृष्टिगोचरं ६ आगताः
सुदिने तस्मिन्नाचार्ये त्रिदशादिवः सकलत्राः सपुत्राश्च

म.मा.

८९

मुनयः सुकुटुंबकाः ७ नागांगनायुताः सर्पाः सिद्धाश्च
तरुणीयुताः गंधर्वाः किन्त रायक्षाः सर्वेषामेनकादयः
८ तत्र प्रेमपुरं जातं राजधानीमणिद्विषः सर्वेषां वर्णजा
तीनां ध्यानगम्यासुरैः कृता ९ मूर्तिमहीमयी शंभोर्यथा
मातृदेवैरवी अश्वेनसादिनापाश्ववर्तिनामणिनायुता
मः शंभुरश्चुविष्मश्चुताविलायां यदा स्थितौ तदा मैला
पदं जातं तामारातीति विग्रहात् ११ मैलार इति मल्ल
रनीमथेयमस्तु तदा सावसंरलयोः प्रोक्तं मैलार इति

राम.

८९

तेन वा १२ तस्मै मे गल देवाय नमः पवदनसुरा अथ
च पाथिवं देवं पुष्पे नंदनं संभवैः १३ धूपैर्दीपैश्च तां ह
लैः पशुभिः पात्रपूरणैः लेख्यचोष्णपहारैश्च गीतैर्न
तैर्मनोरमैः १४ तस्मैः खाद्यैर्दर्पणस्पर्शनैश्चामरै
रपि चंद्रकस्तूरिकालैः पहरिद्राक्षरैश्च रजितैः सिंदूरपू
पाद्या चक्षुःशोभितैः सतंडुलैः मयूरचामरजातैस्तनूरुपै
नां महोत्सवैः १५ संतोष्य तु पुनर्देवांस्तस्मै नमो योऽपि च
जयदेवजगन्नाथ जयखंडे दुर्गेश्वर १७ जयगंगाजलाब्ध

म.मा.
८२

हजयविश्वेकपालक जयमल्लमहादेत्येन्यदेहविम
हिन १८ जयोश्चोलमहाखड्गजयपात्रोलसत्कर जय
श्रीमल्लसाकांतत्रिशूलधरमल्लहन १९ जयप्रतापवि
सारिन जयत्वमनिस्तदन जयप्रतापनासीन जयमार्त
डपौरव २० जयत्रिपुरविछेद जयमल्लासुरांतक नमः
संगरवीरायनमोहद्रायमूलिने २१ अंधकध्वंसिनेतुम्
नमोवागीश्वरीपते निहन्त्रेमल्लदेत्यस्यमर्त्रे विश्वस्यते
नमः सुरार्चितांघ्रयेतुम् नमः कंदर्पसर्दिने नमोम

राम.
८२

स्वारिमस्वारिमेरा लायनमोनमः २३ कलिदोषविना
शायनमोषक्रप्रियासते नमः कारुण्यपूर्णयनमः संह
रकेलये २४ नमः कनकगौरायनमश्रुपेयरोचिषे मृ
ण्मयोपिचमस्वारिश्रुतनात्माभवत्तदा २५ उवाचतात्तु
नीन्देवानृणुध्वमिति सत्वरं देवा ऊचुः देवेनश्रीमतास
र्वैकृतं विश्वस्य यदृते २६ उत्तीर्णवसुधाभारोमल्लदेतच
मृदुत तथापि देवकर्तव्यं येषां चेत्तसि वत्ते २७ गृहेषु
तेषां मनुलाकमलात्पागभोगदा वहवः पशवः पुत्रास्तु

म. मा.
८३

रंगाः सुखमीशितं २८ राज्ञां निष्कं दकं राज्ञं वाजि
कुंजरसंकुलं कौशदेशपरीवारललनारत्नसुदंरं
सौभाग्यं योषितां मूर्ति सौख्यं पुत्राः शतायुषः नित्यं फल
पालमान्यत्वं सर्वदा विजयोरणो ३० विवादे वादिनो
तेषां विपरीतार्थवादिता ब्रह्मांडखंडविस्तारियशो
मृयात्समुच्चलं ३१ अंते मोक्षपदं देहि पाहि नो म
ल्लमर्देन शतानि सप्त श्लोकानां माहात्म्यं तव शंकर
३२ नित्यं पठेति मन्त्रा रेतेषां त्वं वरदो मय लिखित्वा पु

राम.
८३

सकंचैतत्सूजयंतिनिरंतरं ३३ सुखंधान्धनंस्वर्गय
शोभागपंजयोदयः तेषांभवंतुमहारे पुत्रविद्याविशार
दाः अरयःसंक्षयंयांतुगृहंनंदतुसर्वदा ग्रहसूतपिशा
चाद्याडांकिनोयक्षराक्षसाः ३५ तत्रवाधानकुर्वंतुस
र्पाद्याःकुरजातयः स्थावरजंगमंवापिहृत्रिमंचापि
यद्विषं मंत्रयंत्राभिचारस्तेस्तत्रकुंढीभवंतिति श्री
मह्वारिरु० इदानींप्रार्थितं देवायुष्माभिर्मुनिभिश्चुतत
सर्वमस्तुमनुष्याणां सर्वदामदनुग्रहात् ३६ इति

म. मा.
८४

श्री ब्रह्मांड. सुरर्षिवरप्रदानं ना. १८. रुषिरुवाच.
कलिकालमलध्वीसीमक्षारेश्वरितं श्रुतं ब्रह्मनंदन
ते वाक्यान्तेनामुंजः कृतार्थता १ लब्धानिमंत्रवीर्याणि
दारिद्र्येन फलायितं फलंति च तपांसीह त्वत्प्रसादान्म
हामुने इदानीं श्रोतुमिच्छामो मक्षनाथप्रसादतः सु
नेः प्रेमपुरस्थानि तीर्थानि त्वन्मुखं बुजात् ३ सनत्कुम
रः शुशुब्धं ब्राह्मणान्नं नमस्मिन् प्रेमपुरोत्तमे साई
कोटि त्रयं पुण्यं तीर्थानां वर्तते धुना ४ तेषां प्रशंसा क

राम.
८४

यनेन विष्णुः पद्मसंभवः न षण्णु खोन शेषोपिशो चको
हंतथापि च मुख्यानां तत्र केषां चित्कथयामि स्वभाव
तः शृणु ध्वं ब्राह्मणान् नृणां सर्वसिद्धिफलप्रदं ई
देवस्य चोत्तरेण गेशक्ति कुंडं तु तिष्ठति तत्र चाप्येष
स्यां वाशनिवारे च वैधृतो ७ अतीयाते च संक्रांतौ न
वम्पामाश्विनस्य च चैत्रां चैव तथा षष्ठां कार्तििकां
हृतिकासु च ८ अथवा जन्मनस्य वेत्तानं कृत्वा च भो
नवान् मूलफलस्थितः पूर्वविष्णुर्देवसमागतः

म. मा.
८५

मूलदैत्य इति प्रोक्तः सुरैः संरजितः स्वयं संपूज्य
तमारीचदेवीसिद्धिप्रदायिनी १० यस्तु पश्यति देवे
शं मन्त्रादिं पूज्य न नपि सप्तजन्महर्तृपापं दर्शनात्
स नश्यति ११ ब्रह्मद्योवा सुरापो वा स्वर्गे हृदयलीप
तिः हतघ्नः सुरभिर्द्युश्च तथा विष्णुसंघातकः १२
अगम्यागमनीयश्च पूजनाद्युद्धिमाप्नुयात् तस्मै
शाश्वती लक्ष्मी राजवशं महद्यशः कैलासशिखरे
वासः प्रज्वलद्भस्मंडले भोगान्भुनक्ति विविधा

राम.
८५

न्यावच्चंद्रार्कतारकाः १४ देवादाग्रेयदिग्भागे गया
तीर्थे सुदुर्लभं पदं यस्मात्तिमल्लारेः शृणुध्वं तत्फलं
द्विजाः तत्र स्नात्वा तिलैर्युक्तं कुशदर्पणसेयुतं पिंडं
ददाति यस्तत्र पदे गोत्रं स मुच्यते पितृणां वंशाय
तृप्तिर्जायते तस्य हे द्विजाः तत्राख्यानं परावृत्तं शृणु
ध्वं मेघवाहने १७ कल्पे पुराधनोत्साहेन गरीश्वर
हाधनी वारिकचंद्राननस्तस्य पुत्रो नृत्तकृत् दुर्म
तिः तेन कृतं तिलांकुत्वा वंचिताः तिलवित्रये ज

म.मा.
५६

नास्तेनैव पापेन वा य सो भू हि हंगमः १६ विचरण
स्वेच्छया स्वे सो यानं नालार्थकं दधत् प्रयातु सस्पगलि
तंतं चंचुषु दत्तः पदे १० तेन तस्या भवत रप्तिः पितृणां
तोषकारिणि विमुक्तस्तेन देहे न य यो स्वर्गं सनातने
२१ देवा दुत्तर दिग्भागे तीर्थे कपिल संशितं तस्मिन्
कपिल षष्ठां यस्नाता मक्षारिभे रवं पुजयेदुत्तमैः
पुष्पैः पाच्या वा इव यापि वा स याति चर्म देहे न स्वर्ग
योग प्रदं शिवं २३ विना कपिल षष्ठी च या दृशेता

रामः
८६

दृशेदिने स्नानमात्रं विधायेवन पश्यति यमस्य २४
तस्य प्राकृतनपाया निब्रह्महतासमानि च नश्यन्ति
तस्या देवफोगन्तु न किं शाश्वतान् ईशानकोणे मन्त्रा
रेणुं प्रमल्लेश्वराभिद्यं तीर्थे वापि मयं क्रोशमात्रेति
निपुणपदं २६ तस्योदकस्य पानेन च लकार्हेन तस्य
तु सर्वपापविनिर्मुक्तः पुमान्मातिपरां गतिं २७ तत्रेति
समप्याद्यं कथयामास पश्यतः शृणुत ब्राह्मणास्तं च
विश्वविस्मयकारकं ब्रह्मोवाच पुराखारे विषमनो

स.मा.
८७

वर्तमाने प्रयागके क्षेत्रे है श्री महानाडुर्देवादारिअपी
हितः चोरः सजातो मार्गेषु जयान ब्राह्मणान् श वधूव
गणिसन्नेव सप्तकन्याः सुलक्षणाः ३० अगणवणिजः
श्रुद्रामथिकान् धनशंकया वसन्नरण्येकस्मिंश्चिदशौ
व्याघ्रेण मक्षितः ३१ यमलोकं गतस्तत्र भुक्ताय निरयांस्त
तः तस्यापेन पितरः कुंभीपाके नियोजिताः ३२ शेषकि
ल्लिषमोगायगर्दभोभूत्सपापवान् पत्तनेनंगह्लास्ये
सोमदत्तस्मंदिरे ३३ यात्राप्रसंगात्तेनासोभारवाद्

राम.
८७

सतृणसप्तः आनीतः सोमदत्तेन तदा प्रेमपुरं प्रति ३४ पी
डितो सोतृषातत्र वद्धकीः कीलेयवर्त्तते तंतीर्थजलशेष
स्तुकुं मस्तेनावलेहितः ३५ तत्सणाद्गर्दभं रूपं तत्कापं
चत्समागतः स्वर्गं ततो वुषु जेशक्रसामीप्यमागतः स्व
कुंदनानि दिव्यानि कामिन्यो मेन कामुखाः नृत्तंति पित
रस्तस्य कैलासं सहसा गताः ३७ सक्षेत्री सार्वभौमो म
त्सिंहविक्रमकेसरी पपालमेदिनीसर्वो समुद्रवलया
कितां ३८ मक्षारेर्दक्षिणो भागे तीर्थपापविनाशनं तत्र

म. मा.

८८

स्नात्वा समा लिङ्गाश्वत्थं पौ रवस्त्रपिणं ३८ मक्षारि चततः
पश्येत्सर्वपापैः प्रमुच्यते यात्तत्पूर्वजैः पुंभिर्महापापादि
कं महत् ४० यात्तत्जन्मनां लक्षैः स्वयमंहः सुदुस्तरं त
त्सर्वं विलयं याति महातीर्थस्य सेवनात् ४१ तस्य तीर्थस्य
सामीप्ये नंदिकुंडं तु वर्त्तते तत्र स्नात्वा यत्पुण्यं शृणु श्रुतं
द्विजोन्नमाः गवांसुवर्णशृंगीणां लक्षं ताम्रांशुकावतं
कां स्पृशेत्तै रपि युतां तथा रोप्य खुरा निवृत्ता ४३ पयस्विनी
नां सूर्ये द्यौर्ग्रहणो मंत्रपूर्वकं वेदाविज्ञैः प्रदानेन यत्फलं

राम.

८८

तद्रवेध्रुवं ४४ पुनर्मह्यारिदेवेशं यः पश्येत्परमेश्वरं
तस्य पुनस्तस्य माहात्म्यं ब्रह्मा जानाति वा न वा ४५ धनं
तरशात्तादस्ति देवादी शान्तकोणातः उद्रकुंडं महातीर्थं
योगिनामपि दुर्लभं ४५ स्नानमात्रेण तत्रैव पुनर्जन्म
न विद्यते ज्ञानमुत्पद्यते सद्यः स्वात्मनः परिपूर्णता को
गेषु भिन्नतत्सैव्यं सवध्वं सविधूननं श्रीगुरोः करुणा
पांगैयत्नतंतद्रवेध्रुवे ४८ पुरातनमितीहासं शृणुध्वं
तद्विज्ञोत्तमाः इन्द्रस्थलाग्रहारस्थः शंभुदत्तोद्विजः पु

म.मा.
८५

ग ४८ कर्मैकनिष्ठः सततं सदाचारप्रियः सदा न साध्वि
तिकृतं कर्म मन्यते हृदि सर्वदा ५० पुनः शंकाकुलं कर्म
करोति चेव सदा दगात् कृत्वा विरुद्धं मनुते विषादं गाहते
पुनः ५१ इति संशयबुद्धेस्तु तस्य फलदायुषः क्षितिः ग
तोऽसौ धर्मसदनं पुण्यपापविचारणं ५२ चित्रेण चित्र
युक्तेन कर्मतस्येति निश्चितं कृत्वा यं वैदिकं कर्म वृथा
गतमिति स्फुटं मेतेतेनास्य तत्तापं येन स्यान्नरकस्थि
तिः समुक्ता नरकावुग्राहकोऽतिजन्मशतानि च ५४

राम.
८५

अफरत्यक्षीसन्नतीर्थेपीत्वाचंचांजलंक्षणान् विमुक्तः
पाप्मिदेहेनब्राह्मणोभूत्सबुद्धिमान् ५५ उत्तमं संह
जंज्ञानंयेनपश्यतिचिन्मयं विश्वंचराचरंस्वात्मरु
पंजलनतरंगवत् ५६ अंबुधाराभिदंतीर्थमुत्तरस्थंशि
वालयात् तत्रस्नात्वांबुपीत्वाच मक्षारिंयस्तुपश्यति
५७ मुच्यतेप्रक्तनैःपापैःसयातित्रिदशालये अत्रेति
हासमप्येकमवदन्ऋषयःपुरा ५८ आसीदवंत्पांकं
दर्पोभूत्पतिःश्रीप्रतापवान् तेनराज्यमदांथेनप्रलो

म. मा.
६०

संप्रापितास्त्रियः ५६ अनेषां इतिकोद्योगेर्वस्त्रालंकार
निष्प्रमाणैः अनेषु विविधैर्भोगैः सुवर्णेन यद्रुया ६०
वभ्रवगोचरो मृत्योः स राजा कालशासनात् लिंगदेह
स्य योगेन दृते नीतो यमालयं ६१ बहुधा तत्र नरकान्
बुभुजे तीव्रदुःसहान् चिरंतनो भुङ्क्ते शेषपापभुङ्क्तेषु
वंययौ ६२ विधात्राष्टंगरूपेण संसारे विनियोजितः क
दाचिदेवुधारेस्मिं सरंगैराश्रुतः स्मरणं ६३ स्थितः कल्हा राम.
रकेतस्मिन् नृनंतत्सूजनाय च तद्गंधनीलोत्तमः स ६०

हतेन शिवं ययो ६४ अपश्यंतत्र मन्त्रारिं जहो मंगक
लेवरं पुनः कंदर्परूपो सौ कंदर्पः स्थितिपालकः ३५
बुजे सकलां पृथ्वी सा ध्वी द्वीपां सपर्वतां च द्रांशु द्ववलां
कीर्तिं लभे धर्म रतः सदा ६ इति श्री ब्र० अष्ट तीर्थ
वर्णनं नाम १६ सूक्त उवाच मुनीश सुत मस्माभि
रष्ट तीर्थफलं मत्तु तथापि श्रोतुमिच्छामि तीर्थानि
तन्मुखां बुजात् १ सनत्कुमार उ० श्रूयतां मृषय
स्तीर्थफलं त्रेमपुरः सरं सुरसानां वाहिरतुलानीर्थं

ममा.

६९

नांकययाम्यहं २ रामतीर्थे महापुराणे स्नात्वा पश्येन्म
गिद्विषं सप्तजन्मकृतं पापं तत्सर्गात् तस्य नश्यति
३ स्नात्वा महेश्वरे तीर्थे मन्त्रारियज्ञं पश्यति ब्रह्मणा
दिकं पापं तस्य नश्यति तत्सर्गात् ४ स्नात्वा सूर्याभि
धे तीर्थे मासमेकं शुक्लैः मन्त्रैः प्राणोक्तं दिनं से
वेत बुद्धिमान् तस्याष्टादशकुशा विभक्तं तिथि वतां
ब्रजेत् लफेत सो गान विलान् शोलक्ष्मीः सुखायुषं
६ सेत्रे सर्वदिग्भागे शोण तीर्थे मनुजं तत्र स्ना

राम.

६९

त्वाशिवं नत्वा मुच्यते देवपातकैः ७ वेतर एपातु यः स्नात्वा
सूर्ये हो ग्रीहणे नरः मन्त्रा रित्ततः पश्ये द्विस्तु लोकसग
छुति ८ पशुगमा सिधंतीर्थ स्नात्वा मुक्ति प्रद नृणां शिव
तीर्थ महापुण्ये स्नात्वा पश्यति यः शिवं ९ मोक्षार्थं लिप्सते
मोक्षमो गार्थी भोगमाप्नुयात् क्षेत्रस्य दक्षिणे भागे कोटि
तीर्थं सुदुर्लभं १० तत्र स्नात्वा च दत्वा च स्वर्गं याति नराः स्व
यं तत्सन्निधौ शक्तितीर्थं शक्ति लोक प्रदायकं ११ स्ना
नमात्रेण लोकानां मुक्तिं मुक्तिं च विंदति क्षेत्रस्य पूर्वदि

म. मा.

१६

गभागेकुंडमुयंसुतीर्थकं १२ तत्रस्नानेनदशनेनदशयज्ञ
फलंलभेत् तीर्थंगणपतेस्तत्रस्नात्वायेतलङ्काचक्र
न १४ सदक्षिणान्बाहुरोमःप्रयच्छतिगणाधिपं अ
चैयंतिनरास्तेषांविद्योदुरंयत्नायते १५ फेरवेनस्व
हस्तेनमृगयायांहतःकिरि कालफेरवकुंडाख्यजान
फेरवशासनात् १५ प्रयागेसंगमोनद्योर्यत्रन्यग्रोध
पादयोः आस्तेमहान्मायमासेखावर्द्धोदितेनरः १७
तस्योदकस्पर्शमात्रान्मक्षारेःप्रितां व्रजेत् स्नानेनलभ

राम.

६३

ने मुक्तिमोगान्मन्त्रारिशासनात् यः स्नायान्मासमेकं तु प्र
यागफलमश्नुते सर्वतीर्थे च यस्नायात्सर्वतीर्थफलं च सः
१८ तीर्थमेकादशाख्यं हितत्रैकादशवासरे स्नात्वा मुञ्चति
षं पश्येद्द्रुलोके स पूज्यते २० मन्त्रस्य वा रुणं चास्त्रयत्र
शांतमहोत्तले तत्राश्रुद्वा रुणां तीर्थे स्नात्वा मुक्तिं प्रदं नृणां
२१ यत्र प्रक्षालितो पादो पार्वत्या लालयानिजो तत्राश्रुते
पार्वती तीर्थे कै रवेनाभिर्वंदितं २२ यत्रोदविंदुसंसिक्ता
कोपाङ्गामहो गता वभं उभै रवेणासौ पार्वत्या च सदा शि

म.मा.

१३

वः १३ पार्वती गंगयोरैक्यं गंगाया लसिका मिथं निर्म
मे सुंदरं रूपं प्रीत्या के स्वेदधारतत् १४ शक्तित्वेन नमस्तु
कं सुरा सुर नमस्तु तं ततीर्थ स्नानमात्रेण सर्वान्मोगान्
लभेत्पुमान् २५ अंतर्गुरुमुखा ज्ञाने सच्चिदानंदविग्र
हं श्रुत्वा वतारं सत्कारे मार्गे प्रेमपूरं प्रति मोगावती प्रे
षिता तु स्नानाद्युक्तफलप्रदा अगस्त्यि गौतमश्चात्रिः
पुनस्तोत्रं गुरंगिरः २७ सुरद्वयो वसिष्ठस्यैश्च कश्यपः
शौनकस्तथा जमदग्निर्भागुरिश्च अवनश्च सनातनः

राम

६३

अवरीषःसुगचार्यःकहोलश्रुपराशरःमनंगःपुंडरी
कश्चकोशिकःएवसंहितः२६ वत्सोवैखानसोवोधिमो
द्वयःकुंडनाभिधः व्यासःसांख्यायनःकुत्सोगावलिः
सोमरिर्यथा ३० वात्स्यायनश्रुशांडिलोमंडूकायनइ
तपि वाल्मीकीतरुजावलीरेमिर्यत्रकृतंतपः ३१ तंती
र्येतुतदाख्येयंनृणांमुक्तिप्रदंशिवं मल्लारेराज्ञयास्नान
मात्रात्प्रमुपुरस्थितं रुषिर्नीमानितीथानिपंचत्रिंश
द्विजोत्तमः अग्निकुंडाभिधंतीर्थस्नानमात्रेणायंनृणां

म. मा.

५४

दहत्पद्मीपदंशीघ्रंमहतामेनसांचयं यमतीर्थेषुयत्ना
यात्समयंनैवपश्यति ३४ स्नानाद्भाग्यतीर्थस्यकंदर्प
सुप्तगोप्तवेत् स्नायाद्योब्रह्मणस्तीर्थेब्रह्मलोकमवाप्नु
यात् ३५ स्नात्वाहरिर्हरेतीर्थेहरीशप्रीयतांब्रजेत्कु
वेरतीर्थेयःस्नात्वासधनीभवतिध्रुवं ३६ स्नानेनवायु
तीर्थेस्पबलवाज्ञायतेनरः महिमाषष्टितीर्थानांब्रा
ह्मणासमुदीरितः ३७ इतिश्रीब्रह्मा० षष्टितीर्थ
वर्णनंनामविंशतिमोऽध्यायः २० रुषयऊचुः ब्र

राम.
५४

सपुत्रत्वयाख्यातं तीर्थीनां वर्णनं श्रुत्वा तेन ह त्रावयं
नूनं त्वत्प्रसादेन सन्मुने १ कलौ सिद्धिप्रदं नृणां मन्त्रा
रेः पूजनात्पले इत्यामः सर्वतः श्रोतुं यदुस्यं सुवनत्रये २
सनत्कुमारः कथयामि समासेन रहस्यं पारमेश्वरं ह
जनस्य फलं विप्राः श्रवणात्सर्वकामदं ३ ये कुर्वन्ति सदा
भक्तिं मन्त्रारे सैजनाः प्रियाः मन्त्रारिणा शिवे नोक्ता भक्ति
रष्टविधा यथा ४ मन्त्रारिः भक्तिः प्रीतिः कथा कांक्षाम
मध्यानं तथा जपः पूजानुमोदनं स्तोत्रमावेशेनोपजीव

म.मा.

६५

नं ५ मन्त्रिरष्टविधा चेषा योऽस्यां मेच्छोऽपि वर्त्तते स विप्रेन्द्रो
मुनिः श्रीमान्सयतिः स च परं दितः ६ समुक्तः सर्वपापेभ्यः
शिवलोके महीयते ग्रहभूतपिशाचो ग्राहकिनीहृत
नादयः ७ चौराः सर्पा गजव्याघ्रानपीडांतस्स कुर्वते सु
जानौ मित्रतां यांति वादि नो मूकतामपि ८ आपदः स
त्रवो रोगाश्चेदको विशाणि च अग्निचाराः कुयंत्राणि
न स्पृशंति च नंतरं ९ न मेऽग्रियश्चतुर्वेदी विप्रो विद्या
विशारदः याज्ञः यः श्रोत्रियो वा न्यो वा तारस्यास्पृज

राम.
६५

कः १० प्रियो मे सर्वदा युक्तुमर्हः शुपचोपिवा त
स्मै देयं ततो ग्राह्यं स च पूज्यो यथा स हं ११ यो मां सर्वगतं
पश्येत्सर्वं च मयि संस्थितं तस्याहं नित्यमात्मस्थ स्मरं
गे सलिलं यथा १२ इति भक्तिः समासेन कथिता मुनि
सत्तमाः इदानीं सविशेषोऽयं भक्तिः सम्पद्भिर्गद्यते १३
आचार्ये तु समभ्यर्च्य सर्वस्वेन स्वशक्तितः सुवर्णवस्त्र
कूषाद्यैः परितोषं परं नयेत् १४ लब्ध्वा तस्य सुखांभो
मानसस्यारेर्मेव मुत्तमं न्यासपूजाविधिं सर्वध्यानमा

म. मा.

६६

सनमज्जनं १५ योजयेन्मनुजो धीमान्ध्यानपूर्वसुसन्नि-
तः सलभेत तत्फलं भक्तः सदाचारः सुचिन्तितः १६ शुद्धे
पूजागृहे रम्ये धोते वागे मयांकिते धौतांशुकवितानोद्य-
युष्यमालोपशोभते १७ स्वर्णस्पर्शचित्रामूर्तिकामदा
कामदानदृणां तदभावे तु रोष्यस्य ताम्रस्याप्युपवातथा
शिलापृथ्वीभवावापि प्रतिष्ठाविधिपूर्वकं विश्रुतं
महं त्वद्गुणानपात्रधराशुभा १८ युक्ता च गंगा म्हाल-
स्या सर्वा लंकारशोभिनी वस्त्राद्यलंकृतांतां च मनसा

राम.

६६

चापि चिंतितांचै २० माहात्म्यपुस्तकंचैतदथवास्था
पयेत्सुधीः सौवर्णे राजतेपात्रेताम्रजेदा रुजेयवा २१
सुवस्त्रांतरितेनस्मिन्संस्थाप्यपुरतस्ततः कर्पूरचंद
नाद्येस्तुमाष्टयमनुपूर्वकं २२ तदंबुविंदसंसर्गकि
सुमाद्यैः समर्चयेत् मल्लारिभावंसंयुक्तः शृणुध्वंतत्फ
लं हिजाः पायातिकल्पकुसुमेर्मल्लारिपूजयेत्सुराः प्रा
ज्ञोतीद्रुपदंमर्त्यो ब्रह्मत्वमधिगच्छति २४ अर्चयेदं
बुजेः शुभे नीलरक्तेर्मणिद्विषं कल्पलक्षं वसेत्स्वर्गस

म. मा.

६७

शक्तिं समतां ब्रजेत् २५ शंखवर्णा सर्गावर्णा हरिद्वर्णा
चमालती अर्चयेत् कुसुमैस्तस्या मन्त्रारिंदेवप्रपत्तिं
आद्भुतकल्यलमते स्वस्थितिं शिवसंनिधौ इह लो
के युष्मान् कामान्कमलात्कृतोत्तरः २७ ह्रस्वरक्तैः
सितैः पीतैः शतपत्रैर्यजेच्चिवं पार्यातकफलं तस्य फ
लं पूर्णमनोरथः २८ हेमन्तः पुष्पाणि यः कृत्वा कल
धौ तस्य वा पुनः मेरालमर्चयेद्यस्तु पार्यातकफलं व
जेत् २६ चापेपेर्वचकुंदैश्च पुंनागेः सुरपराजैः पा

राम.

६७

५

दलेर्मल्लिकाजातेकिमुकेनीगकेसरेः ३० मञ्जारिम
चयेद्युल्लुहडुलोकेमहीयते अवाप्यलोकानखिलाकी
त्रिदिग्बलयांकितं ३१ कदंबैः क्षेत्रकोसुंभैरेवैवेवैति
कामवैः मञ्जारीं पूजयेत्पुष्पोः प्रियपत्यः शिवो भवेत्
३२ चातुर्वर्णैः कर्णिकारैरशोकतरुसंभवेः उमामा
कांतयोः पूजायः कुर्यात्स सुखी भवेत् ३३ कांचना
रसकुसुमैः करवीरैः शिताशितैः मञ्जद्विषं पूजयेद्यः
कलिदोषैर्न लिप्यते ३४ प्रयातिविविधान्मोगानरु

म.मा.

६८

ब्रलोके मदीयते अर्कमंदारक नकसिंदुवारसमुद्रवैः
जपावंधसिंदुरेः कर्णिकागिरिमल्लिका पुष्पैः संपूज्यये
देवं सयातिपरमां गतिं ३६ लक्षमेकस्य शरदां वसेदुद
स्यसिंनिधौ रुद्राक्षयसमुद्रतैरगस्त्यैश्च तटस्थैः ३७
अर्चयत्येवमीशं यशतपत्रफलं लभेत् पौमासमर्चये
छं मुं हस्मोशीरेण वा पुनः ३८ मन्त्राः प्रेमपात्रत्वमा
कल्पं सज्जते धनी नागवल्लीदलैः शुभ्रैः हस्मैर्वाप्य
ये द्विर्भु ३९ सयातिनागलोकस्य स्वाम्यं मन्त्रारिशा

राम.

६८

सनात् सुमनेनैव च ताग्रैर्जघाग्रे नीललोहितैः ४० ये
पूजयन्ति मन्त्रारिं सर्वलोकैः प्रश्रुतिताः सुरपासुमगाध
न्यास्ते भवन्ति शतायुषः ४१ मंजुलावगविलासेन स्वात्म
ज्ञानैकतत्परः किल्बिषत्रैश्च राजानो भूभोते स्वर्गसंस्थिताः
गंगापत्रीद्रोणायुष्मदी सुरपणी मरुवकैः वर्वरीतुलसी
चेति पूजितो मन्त्रसूदनः ४३ ये सैव सन्तिकैलासे कल्प
कोटिशतानि च दूर्वायामार्गजानीभिः परितुष्टः सदा शि
वः ४४ आयुगोपमैश्वर्यं नृणां दत्तेन संशयः चैव शु

म.मा.
६६

कचतुर्दशामितरस्मिन्दिनेतथा ४५ मन्त्रारिंदमने
नैव पूजयेत्समसहोत्सवं सयातिमोगानखिलान्तरत्र
च परंगतिः ४६ अरिंदमयने श्रीमानित्याहमगवा
नहरिः पूजयेत्तदुलैर्धृतैरजनी चरार्जितैः अरिंदम
यने श्रीमानित्याहमगवानहरिः ४७ मुखस्तंभं करेण
वशङ्गणां चादिनामसौ धूपं दीपं च नैवेद्यं स्वाद्यं पानं
पशुं तथा ४८ तां हलं च सकर्षं चंदनं मृगनाभिजं
वस्त्रालंकाररत्नानि नार्यंकुंकुममुत्तमं ४९ इत्यंविता

राम.
५९

नुसारेण सुवर्णचामरादिकं गीतं वाद्यं प्रेक्षणीयं जयघं
रासमन्वितं ५० पुत्राश्च विविधान्मो गान्मेर्यंति परेवरे
महारेस्तेन वाचास्यमो गान्मांतिकलोमवेत् ५१ यद्यचित्ते
वितयंति प्राप्नुवन्त्यखिलं च तत् सर्वोपकोर्याकमलारत्ना
लंकारयोषितः ५२ वासिनः कुंजरास्तुं गामहारेः पूजना
त्फलं वसंतकेलिलीलाभिरुपचारैर्यथाविधि ५३ चैत्र
शुक्लतृतीयादिमासमेकं महोत्सवं पूजयेन्महालसायुक्तं
मह्यारिंदेवभूमिपं ५४ ससुखीकामिनीहस्तचामरेर्वी

म.मा.
१००

जितः क्षितो कंदर्पमूर्तिर्भवति राजा तुल्यप्रतापवान् ५५
सेवंते सिद्धगंधर्वीयसविद्याधरांस्तथा रंभातिलोत्रमासु
त्वाम्भुवैलासेनरोत्तमं ५६ समक्षारिप्रसादेन शिवस्यानु
चरो भवेत् आषाढेश्रावणमासे सायं स्त्रुपवित्रके ५७
दिनमेकं समासाद्य पवित्रो जायते नरः सप्तजन्मकृतं पापं
विलयं याति तस्यैव ५८ लभेत् सुक्तिं परमांश्चीमन्मक्षारि
शासनात् महानवम्भामक्षारैः देव्याः प्रीतिपुरःसरं ५९
शृणोति कलहं यस्तु कुरुते हृजने द्वयोः नारीणां प्रेमया

राम.
१००

चंस्पांनारीतु सुभगाभवेत् ६० मोक्षार्थीलभतेमोक्षमन्य
थास्वर्गमाप्नुयात् मार्गद्यदिवसाद्यावदेकवृत्त्याद्विजा
दिकान् ६१ आषष्टिंभोजयेद्विप्रान्बहन्वा विभवेच्छया
लक्ष्मीस्तस्यकुले गेहे सोल्लासानंदतेध्रुवं यात्रांमहती
रिदेवस्यमार्गवष्ट्यादिपर्वसु कुर्वेत्तितेषां यज्ञस्यसुःफल
निपदेपदे ६३ यद्विज्ञेययमाप्नोतिमार्गेतस्मिंतदक्षयं
सुधारूपेणलभतेपुमान्स्वर्गेतसंशयः ६४ येमह्यारि
समुद्दिश्यसुवर्णगोतुरंगमान् वस्त्रालंकारधान्यानिर

म.मा.

१०१

त्त्रानिनिजशक्तिः ६५ रवेर्दिनं प्रयच्छंति तेषां संनिहितः
शिवः यज्ञकोटिफलं पूर्णं जायते नात्र संशयः उषोष्यं
निवारं तु मन्त्रारिं हृजयंति ये पूर्णकामाः सलक्ष्मीकान
राः सद्यो भवंति ते ६७ विद्यानिमाशमायांति तेषां नृणां
महान्ति च एवमुक्तं रवेर्वीरे कदाचित् कुरुते नरः ६८ स
क्षारेः प्रियमक्तो सोलसते सुमनोरथान् अन्नदानं प्रकु
र्वीत मन्त्रारिधीते यनरः ६९ सिक्थमात्राणि यावन्ति ता
वद्दुष्काणि भुञ्जते पीयुषं नित्यं सर्वं ते वसंते शक्रसन्निधौ

रास.
१०१

मह्यस्य हंतुं प्रीत्यै ये कुंकुमाक्षतपूर्वकं तां ह्यलदानं कुर्व
न्निदेवस्तेषां समीपगः ७१ प्रागगोपरमेशस्य हरिश्च
र्त्तसंभवाः पतन्ति पांसवो ह्रमो येषां पूजा विशेषतः ७२
यावंतो गगनोद्धतास्तावद्धर्षशतानि च प्राप्नुवंति महा
भोगान्निवर्त्तयन्ति लोकैः सनातनात् ७३ इह लोकेऽपि विविधा
न्सर्वोश्चर्यकरान्नुमान ७४ इति श्री ब्रह्मा पूजनफ
लनिरूपणं २१ श्रीमन्नारि उवाच तस्मात्सर्व
प्रयत्नेन सयि मक्तिः सुदुर्लभा लभ्यते सा नुयैः सा तु न प्र

म.मा.

१०३

वसुक्तैर्विना १ येषां गृहे मदीया तु प्रतिमा पूज्यते सदा
तेषां गृहे सदा लक्ष्मीश्चिरवासाः सुरर्षयः २ इदं मदीयं मा
हात्म्यं पुस्तकं लिखितं गृहे तिष्ठते तस्य माहात्म्यं शृणुध्वं
ओ द्विजोत्तमाः ३ तत्र नो ग्रहं स्तेशाङ्ग किनीशां किनी
तथा पूतनाश्च महावीर्याः कृत्यारक्षः पिशाचकाः ४ येन
केरवक्रं फीडा स्रथे वोचो ग्रमातरः आपदेशिक लोका
श्च तथा च सुविचित्राः ५ यक्षगंधर्वयक्षिण्यः खेटको
पविषाणि च ये चक्रग्रहाः सर्वे सहजा बुद्धराक्षसाः

राम.

१०३

आद्यसर्पसुजंगाश्च तस्करा व्याधयोऽपि च ये पूर्वजन्म
कलुषा प्रसवारोगसंचयाः ७ उपधाताश्च ये चान्ये
एकतससुद्रवाः नपीडांतत्र कुर्वन्निममाहानान्यथा
भवेत् ८ गृहेतस्य महालक्ष्मीः कल्यांता संततिस्तथा
किमत्र बहु नोक्तेन तत्कुलं लक्ष्यते मया ९ एतन्ममैत
न्माहात्म्यं यः शृणोति नरोत्तमः यावदक्षरमयी दम
श्च मेधफलं लभेत् १० यः स्वावयिष्यति नरो माहात्म्य
मिदमुत्तमं सोऽहमेव न संदेहः पूज्यो वल्लेः शूषणेः

म. मा.
१०३

सोऽप्यस्याक्षरमैकं येऽशृणोत्यनुस्वरादपि सोऽचिरेणैव
कालेन समयाति सलोकतं १२ एतन्ममैतन्माहात्म्यं
यः पठेत्प्रयतो नरः सोऽचिरेणैव कालेन लभते वाञ्छितं
फलं १३ अष्टम्यां च चतुर्दश्यां नवम्यां च विधुदये शि
वरात्र्यां तथा च पाषाण्यां यः प्रयतो नरः १४ पठतेऽष्ट
शतैवापि तत्फलं लभते कथं त्रिंशत्कौलोऽपि ये देवास्त
द्धिका येऽपि सर्वेशः १५ समशासनतः सर्वे तस्य किं क
रतामियुः नानेन सदृशो यस्तो नानेन सदृशो मनुः

राम.
१०३

किमत्रवदुनोक्तेनजपयसुब्रतानिचवापीकृपतडा
गानियेचान्तेधर्मसंचयाः १७ नार्हन्तिश्रवणास्पास
सर्वेसाहस्रकीतन् दंभेनकटकेनापिवलाद्यापिप्रसं
गतः यः श्रुणोतिनरः सोपिममवस्त्वमतामियाते न
मेप्रियस्तथास्वीमीनमेतंबोदरः प्रियः तथानप्रीण
सेगोरीयथाश्रोतास्पमानवः २० किंतेनज्ञातेनसुतेन
सर्वथायोमन्त्रिमात्रोमयिसर्वभावेः ददाम्यहंपातका
राशिसंचयंमद्गोहकारीनहिर्विंदतेसुखं २१ अस्यस्तो

म.मा.
१०४

त्रयमाहात्म्यं श्रुतं तत्स्य पठितं स्य च शेषोऽप्यनंतवदनै
वैकुण्ठपारं नया स्याति २२ दीर्घायुः तत्र ब्रह्मापि चतुर्वदन
पंकजात् नवकुंभारमायाति माहात्म्यं वराणस्य च २३
तस्मात्किमत्र बहूना यो मद्भक्तः सनातनः सोऽहमेव न सं
देहो ममेतद्ब्रह्म च न यथा २४ सनत्कुमार उः एवमुक्त्वा
तुमह्यारिस्तान् सर्वांश्चिससर्ज ह तेषु प्रहृष्ट मनसः स्व
स्थाः स्वस्मान्माययुः २५ अष्टाविंशति सहस्राणि ते
स्मात्पूर्वकलौ युगे पक्षपातेन विप्राणां मगात् कैलास

राम.
१०४

मरुपतिः ३६ सतत्रभुक्तिंमुक्तिंचकलोसिद्धिप्रयत्न
नि तस्मात्कलौयुगेनान्यः प्रभवोविद्यतेसुराः श्रीशि
वउ० एवमुक्त्वातुविप्रर्षिमक्षारिमनसार्चयन् रुष
योपिमहात्मानं प्रणम्यप्रतुष्टुः ३७ महर्षेदुःखं
कस्यावयमुद्धारितास्तया श्रुतामक्षारिमहात्म्यं
हर्षश्चेतसिजायते ३८ ततोधिकोस्तिकोदेवोदेवदे
वान्महेश्वरात् यस्यवेदानचत्तारोरूपंविदंतिनत
तः ३९ अतःकलौयुगेद्यौरक्षयंकस्यास्तिनोमुने

म. मा.
१०५

किमत्र बहु नो नै न जीवदानं त्वया कृतं श्रीशिव उ.
एवंस्तुतामहात्मानं तं विप्रं मुनिपुंगवं स्वात्मना ययुः
सर्वे यज्ञवेदजपोत्सवाः ३२ तस्मान्प्रावृत्तिं तत्राहं कलौ
सिद्धिप्रदं नृणां तस्मै च तीर्थमप्येकं मुक्तिमुक्तिफल
प्रदं ३३ अधिष्ठितं मया देवित्वया च कृपया नृणां ये
न केनापि भावेन यद्यदिच्छन्ति मानवः ३४ तस्मात्सर्वे
प्रकारेण सर्वभावेन सर्वदा अहमेव बुधेः सेव्यो नान्यः राम.
कश्चन विद्यते ३५ यद्गुह्यं परमं देवि भक्त्या न वव रानवे १०५

प्रेमणा संश्रोक्ता मेतस्मात्किमन्यथोत्तुमिच्छसि ३६ ३
निश्चि ब्रह्मांडपुराणे ॥ अगवानमस्मारिवाक्यं ना ३२
सनत्कुमारः ॥ अथातः संप्रवक्ष्यामि संत्रसिद्धिप्रदायकं
वेदाद्यमाद्यवीजं स्यादुवने शीततः परं १ षडूर्गस्य चतु
र्थं च पंचमस्याद्यमेव च सप्तमं सप्तमं स्यादपि वर्गात्पंचम
मुद्धरेत् २ तुरीयं पंचमस्यैवं वीजषट्कं समाहृतं षष्ट
स्वसर्वमिश्राणि वक्षिना यो दितानि च ३ विंदुना दवि
मिश्राणि पंच फलतात्मकानि च ब्रह्मा विश्वरुद्रश्च

समाप्त

म.भा.
१०६

ईश्वरश्च सदाशिवः ४ एते बीजैश्च संपन्ना पंचबीजेश्व
रा कुमात्र मियाणां नंदयितेतां नृसगराणि स सुदुरेतर
५ गंगास्तु लसाक्षा सहिता यमा तै उमैरखरु पायमस्तो
रयेनमइति महालक्ष्म्यां चतुर्थं हृतं पंचततः परं ई
श्वरं हृतं बीजषट्कं घृणवेन विनाकृतं विलोमपाठतो
लेख्यं तथा संपुटितं भवेत् ७ अथ मंत्रस्य यद्बीजं का
लबीजोपरिस्थितं पंचभूतकबीजांतं हृदयांतं नि
योजयेत् ७ संख्येकादशमंत्रस्या वृत्तिस्तु जपमा

राम.
१०६

चरेत् यः पुमान्प्रयतो नित्यं त्रैलोक्ये पूज्यमान्भवेत् ८
अस्य श्रीमह्वारिमंत्रस्य ईश्वररूषिः मह्वारिदेवता गा
यत्री छंदः समचतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थे श्रीमह्वारि
त्रीत्यर्थे जपे विनियोगः ॐ ह्रीं त्रूं चूं लूं धूं मिं माणा
नंदमहालक्ष्म्ये नमः धूं लूं चूं त्रूं ह्रीं इति षड्विंशद्वर्णा
मंत्रं बीजवद्वेन षडंगन्यासः अथ ध्यानं अमृतोद
धिमध्ये चरत्तलीपेमनोरमे कल्पद्रुमलताकीर्णे वि
हंगो नमस्कृत्य १ तस्य मध्ये मनोरम्ये सिंहासनस

म. मा.
१०७

माश्रिते अनेक रत्नसंपूर्णैः सूर्यवैश्या । नरप्रभे ११ ध
र्मादिभिः परिहृते जयादिभिः निषेविते तस्य मध्ये समा
सी नैका रण नंदविग्रहं १२ स्फुरन्मरकतश्यामसंद
स्मितमुखं बुजं विचित्राभरणोपेतं मुकुटेन विराजि
तं चित्रालंकारवसनस्रग्विलेपविभूषणं सहस्रसू
र्यसंकाशं तरुणारुणलोचनं १४ तस्य स्यात्तैर्वसमा
सीनां पीतवर्णेषु चिस्मितां तरुणीं करुणापूर्णं
शरणं भक्तवत्सलं १५ एवं मुनेव धंध्यात्वा चतुर्वा

राम.
१०७

हुं विराजितां खड्गं विशूलं उमरुं कपालं रक्तपरितां
१६ ससर्वगोमदोन्मत्तं नेत्रत्रय विराजितं एवं ध्यात्वा प
ठेद्दि हुं ततः पूजां समाप्तेत् १७ त्रिकोणं विलिखेत्
वैपंचकोणं ततः परं ततो षट्पल्लवं च चतुरस्रं ततः
परं १८ द्वारपूजां ततः कुर्याद्गणेशं त्रैलोक्यं दुर्गां स
रसतीं चैव शंखपद्मविधिद्वयं १९ बुद्ध्याणां वास्तुपुरुषं
यज्ञेन मध्ये प्रयत्नेन ततः त्रिकोणं रजयेद्देवं मन्त्रैर्देवप्र
पत्तिं २० ॐ क्लीं श्रीं मन्त्रं हिताय श्रीपादुकां पूजया

म.मा.
१०८

मि ॐ ह्रीं यं महेन्द्राय नमः श्रीभवसर्वाभरणाय श्री
विलसत्सुवासिने श्रीरक्षोपहतभक्तिप्रकीर्णदेहाय
श्रीमते श्रीत्रिमूलधराय श्रीदिव्यरूपिणे श्रीभालसिद्धे
ये श्रीवज्रहस्ताय श्रीत्रिलोकनाथाय मन्त्रवैरिणे ए
भिर्मन्त्रैः षोडशोपचारपूजा पंचकोणे श्रीचंद्रमूढा
य नमः श्रीचंद्रमूढाय श्रीचंद्रसंसारमंगाय नमः
श्रीचंद्रविशिरसे श्रीचंद्रगये अथाष्टदले श्रीवी
राय श्रीअहंवीराय श्रीमहावीराय श्रीवीरका

राम.
१०८

[OrderDescription]
,CREATED=26.11.19 13:55
,TRANSFERRED=2019/11/26 at 14:18:35
,PAGES=217
,TYPE=STD
,NAME=S0002164
,Book Name=M-628-MALLARI MAHATMAY
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF

FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF

FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF

FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF

FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF
,FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF

FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF
,FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF

FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
,FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
,FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF

FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF
,FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
,FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF

FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,FILE117=00000117.TIF
,FILE118=00000118.TIF
,FILE119=00000119.TIF
,FILE120=00000120.TIF
,FILE121=00000121.TIF
,FILE122=00000122.TIF
,FILE123=00000123.TIF
,FILE124=00000124.TIF
,FILE125=00000125.TIF
,FILE126=00000126.TIF

FILE127=00000127.TIF
,FILE128=00000128.TIF
,FILE129=00000129.TIF
,FILE130=00000130.TIF
,FILE131=00000131.TIF
,FILE132=00000132.TIF
,FILE133=00000133.TIF
,FILE134=00000134.TIF
,FILE135=00000135.TIF
,FILE136=00000136.TIF
,FILE137=00000137.TIF
,FILE138=00000138.TIF
,FILE139=00000139.TIF
,FILE140=00000140.TIF
,FILE141=00000141.TIF

FILE142=00000142.TIF
,FILE143=00000143.TIF
,FILE144=00000144.TIF
,FILE145=00000145.TIF
,FILE146=00000146.TIF
,FILE147=00000147.TIF
,FILE148=00000148.TIF
,FILE149=00000149.TIF
,FILE150=00000150.TIF
,FILE151=00000151.TIF
,FILE152=00000152.TIF
,FILE153=00000153.TIF
,FILE154=00000154.TIF
,FILE155=00000155.TIF
,FILE156=00000156.TIF

FILE157=00000157.TIF
,FILE158=00000158.TIF
,FILE159=00000159.TIF
,FILE160=00000160.TIF
,FILE161=00000161.TIF
,FILE162=00000162.TIF
,FILE163=00000163.TIF
,FILE164=00000164.TIF
,FILE165=00000165.TIF
,FILE166=00000166.TIF
,FILE167=00000167.TIF
,FILE168=00000168.TIF
,FILE169=00000169.TIF
,FILE170=00000170.TIF
,FILE171=00000171.TIF

FILE172=00000172.TIF
,FILE173=00000173.TIF
,FILE174=00000174.TIF
,FILE175=00000175.TIF
,FILE176=00000176.TIF
,FILE177=00000177.TIF
,FILE178=00000178.TIF
,FILE179=00000179.TIF
,FILE180=00000180.TIF
,FILE181=00000181.TIF
,FILE182=00000182.TIF
,FILE183=00000183.TIF
,FILE184=00000184.TIF
,FILE185=00000185.TIF
,FILE186=00000186.TIF

FILE187=00000187.TIF
,FILE188=00000188.TIF
,FILE189=00000189.TIF
,FILE190=00000190.TIF
,FILE191=00000191.TIF
,FILE192=00000192.TIF
,FILE193=00000193.TIF
,FILE194=00000194.TIF
,FILE195=00000195.TIF
,FILE196=00000196.TIF
,FILE197=00000197.TIF
,FILE198=00000198.TIF
,FILE199=00000199.TIF
,FILE200=00000200.TIF
,FILE201=00000201.TIF

FILE202=00000202.TIF
,FILE203=00000203.TIF
,FILE204=00000204.TIF
,FILE205=00000205.TIF
,FILE206=00000206.TIF
,FILE207=00000207.TIF
,FILE208=00000208.TIF
,FILE209=00000209.TIF
,FILE210=00000210.TIF
,FILE211=00000211.TIF
,FILE212=00000212.TIF
,FILE213=00000213.TIF
,FILE214=00000214.TIF
,FILE215=00000215.TIF
,FILE216=00000216.TIF

FILE217=00000217.TIF

,